

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE/A D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Encoratgem l'educació feminista

Com abordar la C♀eduació al Col·legi Públic de Xèrica

Nom de la persona a avaluar: **David Llidó Vilar**

Nom de la persona a tutoritzar el TFG: **Marisa García Baldán**

Àrea de coneixement: **Didàctica i organització escolar**

Curs acadèmic: **4t Grau Mestre/a d'Educació Primària**

*No ens preocupem ni per les lliçons ni pels llibres.
La primera cosa és aprendre a viure.*

Rosa Sensat

Agraïments

Primerament a Marisa, la meua professora, tutora i acompanyant d'aquest Treball Final de Grau. Des que la vaig conèixer el primer curs de carrera, es va convertir en un referent absolut per a mi, ja no només com a professora, sinó també com a persona. La seua il·lusió i el seu entusiasme per l'ensenyament fa que siga un goig treballar amb ella. Quina sort que els nostres camins es creuaren aquell 2020.

En segon lloc, a ma mare i a mon pare. A la meua edat es fa un poc més difícil deixar un treball fix de molts anys i emprendre aquesta aventura. Tant un com l'altra m'han recolzat i acompanyat des del primer instant amb aquesta, per a molts, bogeria sense cap mena de judicis ni retrets. En tot moment he sentit el seu suport, tant en l'anímic com en l'econòmic, la qual cosa ha permés que poguera tirar endavant amb total confiança i relaxació.

Finalment, i no menys important, a Cristina. Sempre ha cregut amb mi, inclús diria que més que jo, i ha estat al meu costat en els moments bons i dolents. Per a mi, la icona i el símbol de l'educació i un exemple a seguir per a tota la societat. No deixa de sorprendre'm dia rere dia. Una dona excel·lent, empoderada, reivindicativa i feminista. Gràcies a les seues idees i reflexions he pogut elaborar un projecte ric en recursos i propostes, els quals tractaran de sensibilitzar, més si cap, les escoles del País Valencià vers la diversitat, la inclusió i el feminisme. Tant de bo molta més gent com Cristina en aquest món.

Resum

Per sort, l'escola ha anat evolucionant vers una mirada més inclusiva, igualitària i crítica. Els i les mestres estan fent una tasca admirable perquè els nens i les nenes tinguin una educació òptima, a partir d'un valor bàsic, significatiu i fonamental, com és el respecte. Tanmateix, sembla que encara falta molt de camí per recórrer, ja que existeixen força mancances, tabús i limitacions a l'hora de tractar afers com la identitat de gènere, l'educació afectivosexual o l'educació feminista.

En aquest projecte, que tindrà una durada de tres cursos i que sempre partirà dels fets i experiències de la realitat en les escoles, es reivindicarà tots aquests aspectes esmentats i es proposaran una sèrie d'accions per a donar-li una mirada lila i coeducadora a tots els aularis del "CRA Palancia-Mijares". D'aquesta manera, s'intentarà posar en pràctica una altra educació, amb suggeriments que trenquen amb un sistema canònic rígid i perpetuador de les desigualtats. Les seues pàgines respiren crítica, possibilitat i desig amb la mirada posada en un món millor que és, ni més ni menys, el somni feminista.

Paraules clau

Educació feminista - Coeducació - Inclusió - Identitat de gènere - Afectivosexual

Abstract

Fortunately, schools have been evolving towards a more inclusive, egalitarian, and critical approach. Teachers are doing an admirable job to ensure that boys and girls receive an optimal education, based on a basic, meaningful, and fundamental value, such as respect. However, it seems that there is still a long way to go, as there are still many shortcomings, taboos, and limitations when it comes to addressing issues such as gender identity, sex education, or feminist education.

In this project, which will last for three years and will always be based on the facts and experiences of reality in schools, all of these mentioned aspects will be vindicated, and a series of actions will be proposed to give a coeducational and "purple" perspective to all classrooms in the "CRA Palancia-Mijares" area. In this way, an alternative education will be attempted, with suggestions that break with a rigid canonical system that perpetuates inequalities. Its pages breathe criticism, possibility, and desire, with a view to a better world, which is, no more and no less, the feminist dream.

Keywords

Feminist Education - Coeducation - Inclusion - Gender Identity - Sex Education

Índex

	Pàgina
1. Introducció	1
1.1. Justificació	1
1.2. Contextualització, estructura i objectius	2
2. Marc teòric	4
2.1. Feminisme, per a un món millor	4
2.2. Què és l'educació feminista?	5
2.3. Què és la coeducació?	6
2.4. Dades per a la reflexió	7
2.5. Mots per a entendre la realitat	8
2.6. Història de l'educació feminista i la coeducació	8
2.7. Parlem de lleis	9
2.8. Comptat i debatut...	10
3. Marc pràctic	11
3.1. Proposta d'avaluació diagnòstica als aularis del CRA "Palancia-Mijares"	11
3.2. Propostes d'acció al CRA "Palancia-Mijares"	12
3.2.1. Proposta de formacions	12
3.2.2. Espai de coeducació a la biblioteca	14
3.2.3. Propostes d'activitats i recursos	15
3.2.4. Propostes d'activitats d'aprenentatge amb família	16
3.2.5. Fer ús de material didàctic i editorials amb mirada feminista	16
3.2.6. Infraestructures amb mirada lila	17
3.2.7. Timbre	17
3.2.8. Divulgació des dels aularis	17
3.3. Escola pública de La Plana Baixa i els resultats obtinguts	18
3.3.1. Avaluació diagnòstica al centre de pràctiques	18
3.3.2. Implementació d'algunes accions al centre de pràctiques	18
4. Conclusions: Una mirada cap al futur	19
5. Referències bibliogràfiques	20
Annexos	23

1. Introducció

1.1. Justificació

La Vall d'Uixó, 15 de desembre de 2022

Estimats/des lectors/es,

Ho sent. Sent molt haver estat trenta-sis anys mirant cap a un altre costat, cabriolant entre la consciència i la inconsciència, entre el coneixement i la ignorància, entre la culpa i l'excusa, i entre el victimisme i la manipulació. Jo ja dic prou. Dic prou a viure acorralat i atrapat en una teranyina anomenada sexisme, on moltes persones, en les quals m'incloc, habiten tan plàcidament incapaces d'adonar-se de les desigualtats estructurals que les envolten, i molt menys, fer front a un sistema patriarcal, masclista, classista, racista i colonialista. Ser conscients i entendre que existeix un sexisme ocult en forma d'opressió sistèmica institucionalitzada, el qual ens fa seguir unes pautes culturals que hem interioritzat i naturalitzat, serà el primer pas per aconseguir o, si més no, imaginar una societat millor.

Com a docent, tinc la responsabilitat i a la vegada el privilegi d'educar el meu alumnat des de la **Coeducació**, és a dir, partint d'una perspectiva i d'una mirada feminista. El feminisme, que educa en igualtat, diversitat, inclusió i des del respecte, és profundament heterogeni i complex. Planteja nous interrogants d'autocrítica i de diferents assumptes que afecten persones i grups amb diferents situacions socials, la qual cosa origina canvis més importants mitjançant processos de reflexió, de crítica i de moviments polítics. És per totes aquestes raons per les quals portaré a terme el següent Treball Final de Grau sobre la Coeducació i, d'aquesta manera, donar-li resposta a les preocupacions, inquietuds, qüestions o circumstàncies adverses que puguen tenir els/les meus/es alumnes, més enllà d'aprendre a resoldre un entrebanc matemàtic de fraccions o posar-li el Complement Directe o Indirecte a una oració.

Ací i ara, i amb moltes ganes i il·lusió, em comprometo amb vosaltres a continuar formant-me i aprenent, per, d'aquesta manera, **créixer** com a persona. Intentaré aportar el meu granet de sorra a la comunitat educativa amb diverses propostes, mitjançant una educació feminista, inclusiva i sensible. Fer front a un problema ecumènic com és el sexisme i el masclisme ha de ser una prioritat en l'escola moderna, innovadora i lliure d'estereotips i actituds discriminatòries, si volem assolir l'objectiu de construir una societat sense subordinacions culturals i socials entre dones, homes i no-binaris i, per tant, un món més just, més lliure i més feliç. I tu, m'acompanyes en aquest camí?

Atentament,

David Llidó Vilar

Estudiant de Mestre/a en Educació Primària en la Universitat Jaume I (Castelló)

1.2. Contextualització, estructura i objectius

Per entendre com s'evidencia el masclisme a la infància, només cal fer servir l'exemple clàssic d'un catàleg de joguines infantils. Tanmateix, si ens fixem en l'entorn educatiu quotidià, s'observa una organització i estructura desigual de gènere als patis dels centres educatius (l'omnipotència del futbol manté les xiquetes al marge del camp i els xiquets al mig), la reproducció d'estereotips de gènere en les assignatures impartides (malauradament, les mares són les que continuen comprant problemes de matemàtiques) o usant la paraula nena com a insult comú entre els xiquets, només per esmentar-ne alguns. Arribem a la pubertat i al pati, i ells (que han passat d'abraçar-se a colpejar i empentar com l'única forma de lligam físic que permet la masculinitat) comparteixen un vídeo pornogràfic amb l'última tendència en contorsionisme, mentre que elles es posen vermelles quan es parla de sexe. (Martínez, 2020).

Seguint aquesta línia i assumint que l'escola és un entorn que influeix molt en la infància de les persones i que, a més a més, passem un elevat percentatge de temps i anys en aquest espai, es fa imprescindible conèixer i entendre com es gestiona en termes d'equitat, de llibertat i de respecte. Per tant, mitjançant dinàmiques, recursos, reflexions, debats, etc., cal fomentar la inclusió des del primer dia, ja que aquesta acció respon positivament a la diversitat de les persones així com a les diferències individual, entenent la diversitat com una oportunitat per a l'enriquiment de la societat, mitjançant l'educació, en el treball, en la vida familiar així com en tots els processos socials i culturals. D'aquesta manera poder gaudir d'un món més respectuós i equitatiu davant les diferències individuals, sense prejudicis enfront de les característiques de cada persona de manera que no s'etiquete ni s'excloua a ningú (UNESCO, 2021).

El present treball és una proposta de Pla d'intervenció que es durà a terme durant tres anys, o millor dit, durant tres cursos, en l'escola pública Hermanos Gil Sorribes de Xèrica, però també s'extrapolerà a tot el CRA al qual pertany, és a dir, el "Palància-Mijares". Aquest CRA està format per quatre aularis que pertanyen a dos comarques diferents: la comarca de l'Alt Palància i la comarca de l'Alt Millars. Els aularis de Montán i Montanejos pertanyen a la comarca de l'Alt Millars, mentre que Xèrica i Caudiel es troben en la comarca de l'Alt Palància. El centre de Xèrica és el centre més gran d'aquest CRA, i es pot dir que és el centre base o la seu, perquè des d'ací és on es gestiona el funcionament d'aquesta agrupació de col·legis.

Així doncs, aquest projecte planteja una proposta d'acció possible destinada a la persona que adquireix el rol de personal referent en coeducació en els centres que formen aquest CRA. És per això, que el present document té com a principal objectiu facilitar eines a la figura representant d'una comissió coeducadora. En aquest projecte, com a autor del TFG i com a persona motivada en adquirir aquest paper en el centre on treballaré en un futur, **em presentaré com a referent de la comissió de coeducació**, amb l'ideal d'haver rebut una formació reglada en el Departament d'Educació.

D'aquesta manera, jo seré el referent i l'encarregat de preparar i transformar tots els centres que formen aquest CRA, en espais amb una mirada coeducativa, feminista i lila. Crearé un grup

impulsor, concretament una comissió de persones voluntàries i amb sensibilitat en coeducació. Aquesta comissió s'impulsa amb una mirada col·lectiva de la comunitat educativa. És per això que es proposa estar formada per: un/a membre de l'equip directiu, un grup de docents, representants de famílies, treballadors/es del menjador, monitors i monitores d'extraescolars i representants d'alumnat. La intenció és que tot el món tinga vot i paraula en aquest assumpte. Proposaré que participe la totalitat del centre i les reunions es realitzaran en dimecres a la vesprada, després de les classes, on s'abordaran totes les qüestions plantejades.

Les tasques i les propostes que es duran a terme durant aquests tres anys seran, per exemple, les formacions al professorat, a l'alumnat, a les famílies i a la resta de components dels centres, la implantació d'un punt lila a la biblioteca, la transformació dels banys i vestuaris, tallers d'educació i diversitat sexual... Cal assenyalar i remarcar que s'intentarà ser el més realista possible, i per aquest motiu no es proposarà un nombrós nombre d'iniciatives, perquè tot dependrà del ritme del centre, la implicació, etc. A més a més, tampoc es focalitzarà en unes propostes fermes cada any, és a dir, s'aniran implantant segons les necessitats del centre o CRA. Per posar un exemple, pot ser que en un centre encaixe millor executar l'adaptació dels banys a banys inclusius el primer any, i en un altre centre es faça efectiu al tercer any.

Al centre de pràctiques es posaran a prova una sèrie de dinàmiques per a veure, si més no, quina és la resposta per part de la comunitat educativa d'una escola pública de La Plana Baixa i, d'aquesta manera, tenir una idea aproximada de com seria l'execució de les iniciatives anomenades en un termini més llarg. De tots aquests afers s'aprofundirà més en l'apartat del marc pràctic, on a més d'esplaiar-se en totes les propostes organitzades al llarg dels tres anys, també es comentarà la implementació de les eines realitzades en l'escola de pràctiques, els resultats, les anàlisis dels resultats i les propostes de millora. Tot això després de passar un check list inicial i un final.

Per últim, quant als objectius a assolir segons aquest projecte dissenyat, inclouen els següents punts:

- Sensibilitzar el professorat i el personal del centre, l'alumnat i les seues famílies sobre la importància d'una acció educativa amb perspectiva de gènere per fer efectiva l'educació integral de les persones i així contribuir en una societat més tolerant.
- Facilitar mesures, estratègies i actuacions als centres per contribuir en el desenvolupament de les persones al marge d'estereotips i rols en funció del sexe, orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere per promoure el respecte cap a totes les persones.
- Dur a terme a l'escola les pràctiques alguna de les accions proposades i fer una posterior anàlisi dels resultats per aportar conclusions fonamentades al marc teòric exposat.

2. Marc teòric

2.1. Feminisme, per a un món millor

“Els extrems no són bons”, “ni masclisme, ni feminisme, hem de ser tots iguals”, “que exagerades són, s’estan passant ja”, “mireu eixes feminazis”, “hi ha que veure, quin odi tenen als homes”. Aquests són alguns de molts comentaris que s’escolten sovint pels carrers avui dia. “Feminazisme va ser una expressió popular entre els locutors de ràdio nord-americans que l'utilitzaven per referir-se a les dones que defensaven el dret a l'avortament. Des de llavors, s'ha utilitzat sovint per desacreditar el moviment feminista” (Marañón, 2018, p.21). Així doncs, queda ben clar que és un terme despectiu i pejoratiu contra el feminisme i, sobretot, contra algunes dones considerades “feministes radicals”, a les quals, des de la ignorància, les posicionen al mateix nivell que aquells que van originar l’holocaust, amb l’argument absurd que diu que aquestes dones no busquen la igualtat entre les dones i els homes, sinó destruir el sector masculí.

Al seu llibre *Educar en feminismo*, Marañón també manifesta que la idea que té una gran part de la societat sobre el significat de feminisme, el qual el posen al mateix nivell que el masclisme, és totalment incorrecte. En cap moment són termes equitatius, i Marañón ho explica amb aquestes paraules:

El femellisme serà el corresponent antònim del masclisme, la falsa superioritat de les dones. Però, això és una fal·làcia impossible perquè necessitem segles de domini femení per discriminar, humiliar, infligir violència als homes pel simple fet que els homes són homes. No és un objectiu feminista sota cap circumstància. (2018, pàg. 21)

Per tant, abans de centrar-nos i aprofundir en les idees clau d’aquest treball, cal entendre i tenir consciència què és vertaderament el feminisme, a partir d’autors i autores que s’han atrevit a explicar-lo des del seu punt de vista. Primerament, coneixerem quina és la versió de la RAE (Reial Acadèmia Espanyola), la institució per essència de la llengua, la qual diu que el feminisme és un “principi d’igualtat de drets de la dona i l’home” (2021, “Feminisme”), i també la del DNV (Diccionari Normatiu Valencià), que el defineix com “Corrent de pensament que pretén la igualtat real entre dones i homes en tots els àmbits, socials, laborals i culturals” (Acadèmia Valenciana de la Llengua, 2021, “feminisme”). Com veiem, les dues versions coincideixen, tant en breuetat com en interpretació. No obstant això, hi ha altres definicions més àmplies i amb més informació que complementen el seu significat. Per exemple, Garzón diu que “El feminisme és un moviment de transformació sociopolítica i cultural que busca impulsar el principi d’igualtat per a totes les persones. S’espera que tothom coopere amb aquesta causa” (2018, p.97). Aquesta visió està associada a una òptica històrica, ja que l’autor dona a entendre que aquesta transformació és una mena de modernització i ruptura amb les idees més tradicionals i conservadores.

Per una altra banda, Marañón també manifesta que l'objectiu primordial del feminisme ha de ser el d'abolir l'opressió del patriarcat, els estereotips sexistes, les agressions sexuals, la violència envers les dones i la visió androcèntrica de la societat" (2018, p.102). En definitiva, Marañón parla de la llibertat en tots els sentits d'aquesta paraula, ja siga de la llibertat de ser, de fer, de parlar o d'entendre. Com hem pogut veure, ni en aquesta definició ni en cap de les altres anteriors, es parla de feminisme com una doctrina que fomenta l'odi als homes ni res semblant, com malauradament ho pensa molta gent, sinó el que busca aquest moviment és la igualtat de condicions en tots els àmbits de la vida per a dones, homes i persones no binàries.

2.2. Què és l'educació feminista?

Una vegada comentada i aclarida la idea de *feminisme*, ens endinsarem ja de ple en la matèria i en el plantejament d'aquest Treball Final de Grau, el qual se centrarà i es focalitzarà en dos conceptes claus per a dur a terme una educació òptima, saludable, adaptada a aquests temps i beneficiosa per a tothom. Aquestes dues idees claus són la coeducació i l'educació feminista, les quals seran l'arrel i la base d'on naixerà i se sostindrà aquest projecte. Però, abans d'aprofundir en aquests conceptes, hauríem de definir-los per a no tenir cap mena de dubtes sobre el seu significat. Cal dir que tots dos plantejaments estan relacionats, i podem posar-los a la pràctica paral·lelament sempre, sense cap classe de problema. Ambdues pràctiques comparteixen la mateixa finalitat d'aconseguir la igualtat de gènere i l'eliminació de la discriminació, però tenen enfocaments i objectius diferents.

En primer lloc, tenim l'Educació Feminista, que, com diu Lojo:

Abans de parlar d'educació feminista, caldria fer un pensament preliminar sobre l'objectiu i la intenció del feminisme. Fa més de trenta anys, la professora i activista feminista afroamericana Bell Hooks va manifestar que el feminisme és un moviment per a aturar i fulminar el sexisme, l'escamoteig masclista i l'opressió. En altres paraules, per entendre el feminisme, el sexisme s'ha d'entendre com una opressió sistèmica institucionalitzada. (2022, p.13)

Com hem pogut apreciar, Lojo fa referència al sexisme, que és la creença que els homes són superiors a les dones i a les persones no binàries, i que es manifesta en la discriminació, la desigualtat i la violència. Malauradament, aquesta conducta o actitud discriminatòria per raó de sexe, encara es fa molt visible i palpable en l'actualitat, la qual cosa mostra la gran feina que tenim al davant els i les docents, però també la societat en general. La professora i investigadora Rodó-Zárate, explica aquest concepte amb un exemple:

Si pensem en com el sexisme afecta una xiqueta xicoteta, una xica jove o una dona major, veiem com el sexisme es configura d'una forma diferent en cada una d'elles, per les joguines que rebrà una o la pensió que cobrarà l'altra, però no hi ha una manera de viure el sexisme que no estiga sempre disposada segons l'edat, l'etnicitat, etcètera. (2021, p.23)

Per tant, després de tot el comentat anteriorment, es pot dir que l'educació feminista és un corrent de pensament que s'orienta cap a una lluita per la igualtat de gènere i l'eliminació de l'opressió i la discriminació vers les dones en tots els àmbits de la societat, inclòs l'educatiu. Té com a objectiu, doncs, alliberar les dones d'aquestes opressions que les confinen i les limiten com a éssers vius (Varcárcel, 1991), i es basa en la visibilització de les desigualtats i en la promoció d'una educació crítica i transformadora:

“L'educació ha de promoure la igualtat de gènere i combatre les estructures de poder i les normes patriarcals que coarten i condicionen la vida i el desenvolupament de les dones. L'educació feminista ha de posar en dubte els estereotips de gènere i promoure la igualtat d'oportunitats per a tots els gèneres” (de Beauvoir, 1949, p.725).

2.3. Què és la coeducació?

Per una altra banda, tenim la coeducació que, com diu l'Institut Català de les Dones, és una eina bàsica per construir un nou model de ciutadania que ha de fer possible la participació i el desenvolupament de totes les persones (2020), perquè com manifesta l'experta en coeducació Núria Solsona (2021), si la societat és sexista, l'escola també ho és. També és molt interessant la versió que dona una de les fundacions més importants de Catalunya quant a educació, com és Fundesplai, la qual defineix coeducació al seu web de la següent manera:

La coeducació és una acció educativa fonamentada en el reconeixement de la fortalesa i la individualitat de les nenes i els nens, independentment del seu gènere o orientació sexual, beneficiant així la veritable igualtat d'oportunitats. Les institucions coeducatives busquen el desenvolupament total i general de les nenes i els nens en condicions d'igualtat, llibertat i solidaritat. (Fundesplai, 2023)

Les dues interpretacions tenen en el seu punt de mira, a part de promoure la igualtat d'oportunitats, la tasca de promoure una educació inclusiva i equitativa, i també s'entén perfectament que un dels objectius serà l'eliminació dels estereotips de gènere. Perquè això siga possible, hem de fer un pas endavant tota la comunitat educativa, inclosos els pares i les mares, i

modernitzar els nostres centres i ciutats. Solsona ho explica així: “S’han d’oblidar les antigues divisions entre blau i el rosa i tota la sèrie de valors que van associats a aquestes categories. Si volem fer fora els vells estereotips, ha d’haver-hi molta autoanàlisi per part dels docents, els pares i les mares, i també un acompanyament a l’hora de consumir productes culturals” (2021).

2.4. Dades per a la reflexió

Com hem pogut veure, les idees i reflexions d’aquestes expertes en educació feminista i coeducació són molt clares. Totes elles van pel mateix camí quant a propostes d’igualtat de gènere i visibilització de la dona dins d’un marc educatiu i social. Defenen, entre altres coses, la inclusió de les dones al currículum educatiu, la desconstrucció dels rols de gènere, la llibertat de les persones, el foment d’un pensament crític, o el combat contra la discriminació de gènere. No obstant això, per a comprendre millor aquestes reflexions i entendre d’una vegada per totes que aquesta lluita contra el sexisme i la discriminació ha de ser contundent i ferma dins de l’escola del segle XXI, cal mostrar algunes referències que recolzen els anteriors raonaments. Són una sèrie de dades estadístiques preocupants que ens serviran d’indicador clar per a executar una prevenció urgent i necessària a partir d’una bona educació feminista i coeducadora, des d’una edat matinerana, és a dir, des de l’escola.

En primer lloc, segons dades del Women’s Forum, “el 27% de les dones declara haver escoltat, durant la seua etapa escolar, que les professions STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) no eren cosa de nenes” (2022). Una realitat que, sens dubte, dificulta i li posa obstacles al creixement de la capacitat intel·lectual femenina des de la infància a l’edat adulta. En segon lloc, segons l’OMS, “una de cada tres dones experimentarà alguna forma de violència física o sexual al llarg de la seua vida, la qual cosa vol dir que la xifra serà de 62 milions de dones en el món” (Organització Mundial de la Salut, 2021). També, segons el CGPJ, les denúncies per violència masclista des del 2018 fins a l’actualitat no minven. El nombre de trucades a la línia de dones en situació de violència és molt alt, més de 9000. Però això no és tot. En l’any 2020, durant el confinament, va augmentar un 88% el nombre de trucades a aquest telèfon (2021). Aquest consell també recull unes dades molt sorprenents: “un 4% de xiques i un 8% de xics d’entre 15 i 29 anys, no consideren totalment inacceptable la violència masclista i un 33% considera acceptable la violència de control” (Consell General del Poder Judicial, 2022). Finalment, un estudi del Centre Reina Sofia sobre Adolescència i Joventut, explica que “una de cada cinc xiques diu sentir-se discriminada pel seu propi gènere en la seua pròpia família” (Fundació FAD, 2023). Aquest centre, també declara que el 25% dels xics i el 22% de xiques del País Valencià, entre 12 i 24 anys, estan una mica d’acord que “l’home que sembla agressiu és més atractiu”, mentre que un 21,2% de joves entre 14 i 19 anys creu que la violència masclista és un tema que s’exagera molt i valora com normal aquesta conducta dins de la parella (Fundació FAD Joventut, 2022). Unes dades que espanten vertaderament.

2.5. Mots per a entendre la realitat

Per a entendre aquesta proposta, és imprescindible fer referència a diverses nocions i les seues definicions. Són conceptes bàsics que han de tindre molt clars els nostres centres educatius si volem comprendre la realitat de la nostra societat i estar al costat del nostre alumnat en totes les garanties, per a qualsevol situació. Es podria anomenar com un *recull de paraules per a entendre la realitat*, i són les següents:

- **Agènere:** Persona que no s'identifica amb cap gènere.
- **Apropiació cultural:** L'explotació de la cultura d'un grup marginat per part dels membres d'un grup dominant o privilegiat, sovint sense coneixement de la seva història, experiències i tradicions.
- **Asexual:** Persona que no sent atracció sexual.
- **Binarisme de gènere:** Sistema que només reconeix masculí i femení com a possibles gèneres, marginant així qualsevol persona que no s'identifique amb ells.
- **Cisgènere:** Persona que s'identifica amb el gènere que se li ha assignat en nàixer.
- **Expressió de gènere:** manifestació exterior de la identitat de gènere mitjançant roba, el pentinat, etc.
- **Heteronormativitat:** Creença que l'heterosexualitat és l'única expressió natural i normal de la sexualitat.
- **Intersexual:** Persona amb una combinació d'hormones, trets anatòmics i cromosomes que no són els més habituals.
- **Masculinitat tòxica:** Actituds construïdes socialment que exigeixen que els homes siguen violents, poc emotius, sexualment agressius, etc.
- **Misogínia:** Odi a les dones.
- **Orientació sexual:** fa referència a l'atracció que sent una persona cap a altres persones.
- **Pansexual:** Una persona pansexual experimenta atracció per individus de tots els gèneres.
- **Patriarcat:** Forma d'organització social en què la figura del pare té supremacia en el clan o la família.
- **Queer:** Persona que no s'identifica com a cisgènere i/o heterosexual.
- **Transgènere:** Persona que no s'identifica amb el gènere que se li ha assignat en nàixer.

2.6. Història de l'educació feminista i la coeducació

Pel que fa a la història i al recorregut de la coeducació i l'educació feminista, es pot dir que els primers moviments (que es coneixen) de dones van sorgir a Europa i Amèrica del Nord al segle XIX. Durant aquesta època, les dones començaren a lluitar pels seus drets, inclòs el dret a educació, ja que en molts països l'accés a l'ensenyament estava limitat. A causa, i gràcies, a aquestes lluites durant dècades i dècades, el moviment feminista, que defensava l'educació d'ambdós sexes junts i l'eliminació de les desigualtats entre homes i dones, es va intensificar fins a estendre's per tot el món. A partir dels anys setanta, aquestes intenses i justes lluites van agafar més força i forma, fins al punt de proposar a les escoles una educació feminista amb igualtat de gènere i amb l'eliminació dels estereotips de gènere. La coeducació, la qual va nàixer també al

segle XIX, impulsada per John Stuart Mill, Elizabeth Cady Stanton o Susan B. Anthony, junt amb l'educació feminista, han anat evolucionant, convertint-se en àrees d'estudis en moltes universitats i centres educatius de tot el món. Ara més que mai, necessitem estar més units i unides, perquè amb les crisis, les guerres i els canvis socials fatídics i convulsos que estan havent-hi en l'actualitat, pot desestabilitzar el benestar social i fer perdre alguns dels drets que s'han aconseguit durant la història gràcies a moltes dones valentes. Nancy Fraser, en el seu manifest *Feminisme per al 99%*, afirma:

El feminisme actualment considera la necessitat de respondre a una crisi de magnituds històriques. Aquesta crisi abasta la disminució dels nivells de vida i la imminent catàstrofe ecològica, les guerres que causen desgràcies i una creixent desposseïció, les migracions massives que combaten amb tanques de filferro, l'augment de l'embranchada del racisme i la xenofòbia, així com la pèrdua dels drets socials i polítics guanyats amb gran sacrifici. (2019).

2.7. Parlem de lleis

Quant a les lleis que parlen d'educació feminista i coeducació, cal dir que a Espanya i al País Valencià no existeix un decret específic que empara aquestes dues pràctiques, sinó que aquests conceptes estan contemplats en diferents normatives relacionades amb l'educació i la igualtat de gènere. La coeducació és un assumpte sense resoldre en el sistema educatiu espanyol. Tot i que algunes lleis han intentat fer-hi front, no han tingut l'èxit que haurien de tenir (Subirats, 2017).

La Llei Orgànica de Modificació de la Llei d'Educació (LOMLOE), aprovada en Espanya en 2020, inclou la perspectiva de gènere i la coeducació com aspectes fonamentals de l'educació al nostre país. Reconeix la importància de la coeducació i l'educació feminista com eines essencials per a promoure la igualtat de gènere en l'educació i en la societat en general i, per tant, millora en aquest aspecte a la LOE i, per descomptat, a la LOMQE, ja que amb aquesta antiga llei (la LOMQE), la coeducació va passar a un segon pla. Els punts més rellevants de la LOMLOE (2020) són els següents:

- La LOMLOE estableix que l'educació en Espanya ha de ser inclusiva, igualitària i no discriminatòria. Ha de promoure la igualtat de gènere i la prevenció de la violència masclista.
- La llei reconeix la importància d'una educació sexual i afectiva.
- La LOMLOE fomenta la formació del professorat en matèria de gènere i coeducació.
- La LOMLOE reconeix el dret de les persones LGTBIQ+ a una educació inclusiva i respectuosa amb la seua orientació sexual i identitat de gènere.

Al llarg del decret del País Valencià (DECRET 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària) no trobem cap vegada el terme "feminisme" ni "educació feminista", però sí que trobem la paraula "coeducació" desenvolupada en diversos punts, per exemple, en assumptes com la perspectiva de gènere, la diversitat sexual o els espais

coeducadors (patis, menjadors...). Per tant, podem contemplar com els documents oficials, els quals són l'eina més important per a la planificació i la gestió de polítiques educatives a escala governamental, i en els que ens regim els i les docents a l'hora de planificar les classes i cercar recursos per a millorar la qualitat de l'ensenyament i aprenentatge a l'aula, mostren una manca absoluta quant a propostes i idees. El currículum, els decrets i les lleis educatives continuen sense adaptar-se al 100% a la realitat d'aquest segle XXI.

2.8. Comptat i debatut...

Per què una educació feminista? O, millor dit, per què continuem eternitzant i prolongant una educació patriarcal, rànica i passada de moda? Les comunitats educatives necessiten fer un canvi que siga realment innovador, que provoque un reinici i una reescriptura de la història per a fer visible a les dones i els grups socials minoritzats. Els continguts, hui en dia, encara són totalment androcèntrics, és a dir, els models de pensadors, d'escriptors, de protagonistes de la història, sempre són masculins. Les escoles tenen el deure i el compromís de visibilitzar, tant el protagonisme de les dones en tots els àmbits de la vida, com les tasques desenvolupades per aquestes, d'usar d'una vegada per totes un llenguatge inclusiu i també, de reconèixer i celebrar la diversitat de cossos, de capacitat, d'orígens, de gènere i sexual. Com va dir Simone de Beauvoir al seu llibre *El segon sexe*, "La representació del món, igual que el mateix món, és una operació dels homes; aquests el descriuen des del seu punt de vista al qual sovint confonen amb la veritat absoluta" (1949, p.11).

3. Marc pràctic

Un cop fonamentat teòricament el present projecte, cal endinsar-se en un vessant més pràctic per materialitzar les idees exposades anteriorment. Aquest apartat s'estableix en tres grans blocs: en primer lloc, propostes d'avaluació inicial, en segon lloc, propostes a implementar al CRA i, finalment, la implementació d'algunes de les accions proposades en el centre de pràctiques.

Al llarg de l'apartat, es poden observar els enllaços als annexos on es detalla l'instrument d'avaluació, pautes, recursos, etc., a què es fa referència.

3.1. Proposta d'avaluació diagnòstica als aularis del CRA "Palancia-Mijares"

Abans de posar en pràctica un pla d'acció per part de l'equip impulsor de coeducació del CRA, cal fer una avaluació inicial per detectar mancances en educació feminista i coeducació als aularis. A continuació es detallen alguns instruments per poder executar aquesta primera avaluació. Es recomana implementar-les en el primer trimestre del pla d'acció.

- **Checklist als aularis** ([Annex 1](#)). Es proposa aquest instrument d'avaluació inicial. Consisteix en un llistat de mesures coeducatives a dur a terme als aularis. Això permet assabentar-se del punt del qual es parteix quant a coeducació i educació feminista al CRA.
- **Escala de freqüència al personal docent dels aularis** ([Annex 2](#)). Aquest segon instrument d'avaluació va destinat al professorat per despertar sensibilització o fer conscient que ja inclouen aspectes feministes en les seues accions diàries.
- **Formulari a l'alumnat per a detecció de mancances en educació feminista** ([Annex 3](#)). En aquest instrument, l'alumnat és el protagonista. Consisteix en un formulari que elabora l'alumnat per identificar mancances en educació feminista a les primeres tutories del curs.
- **Anàlisi de personal de l'equip directiu pel que fa a gènere**. Es recomana tenir un equip directiu amb mirada en perspectiva de gènere. Per aquesta raó, s'ha de considerar que els càrrecs han d'estar equilibrats pel que fa al gènere. En cas que no siga així, plantejar (en la mesura del possible) tenir-lo en compte per a la formació de l'equip directiu futur.
- **Pauta d'observació del material didàctic** ([Annex 4](#)). Aquesta taula facilita la identificació de continguts sexistes i exclusius als materials que té a l'abast del CRA, com són els llibres de text, fitxes, etc. És una gran eina que pot demostrar que avui dia els centres encara estan envoltats de materials masclistes sense ser conscients, els quals donen poca visibilització a la figura femenina i, menys si cap, a persones que no s'identifiquen en cap gènere. Des del claustre caldria llançar una proposta de canvi d'editorials per anar incorporant els nous llibres amb mirada feminista. Es disposarà de tres anys per a fer-ho. També, a l'hora setmanal de lectura, revisar quines lectures hi ha per evitar aquelles que fomenten l'heteropatriarcat.

3.2. Propostes d'acció al CRA "Palancia-Mijares"

Si l'avaluació diagnòstica indica la manca d'educació feminista als aularis, cal passar a aquest segon punt, que és una proposta d'acció pensada per implementar en un termini de tres anys. La proposta no està programada al detall, es considera que es pot dur a terme les accions durant tres cursos des del grup impulsor i liderat per la persona referent. Passat aquest període d'implementació, el centre està pel camí de ser acreditat com a centre lila. Les circumstàncies del CRA permetran anar incloent les propostes segons les seues necessitats, és per això, que no es prioritza una proposta a l'altra. Totes es poden anar incorporant segons el ritme que pot anar adquirint l'aulari.

3.2.1. Propostes de formacions

Per a la persona referent i equip impulsor

Seria recomanable que la persona referent de coeducació del centre es formara en aquest afer. Des de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana, mitjançant el CEFIRE, es publiquen cursos de formació relacionats. A continuació, s'enllacen aquells realitzats el present curs i altres que es consideren també molt apropiats. La majoria d'aquests cursos són en línia, la qual cosa pot aportar una major comoditat a la persona interessada.

Entitat	Enllaç a la formació
 GENERALITAT VALENCIANA CONSSELLERIA D'EDUCACIÓ, INVESTIGACIÓ, CULTURA I ESPORT	http://cefire.edu.gva.es/sfp/index.php?seccion=edicion&id=10912832
 GENERALITAT VALENCIANA COEDUCA	https://portal.edu.gva.es/coeduca/va/congres2023/#PROGRAMA
 ROSASAT	https://www.rosasensat.org/es/formacio/
 Candela Cooperativa d'acció col·laborativa i feminista	https://candela.cat/inici/
	https://www.violenciadegenere.org/projecte/trenquem-el-silenci

En primera instància, aquests cursos estan prioritzats per a la persona referent i l'equip impulsor del CRA, tot i que, queden oberts, si així és possible, a qualsevol professional de la comunitat educativa interessat/da.

Per a la comunitat educativa

Durant el pla d'acció també s'inclou formació a professorat i personal educador, alumnat i famílies. Les línies pedagògiques de la formació proposades es desenvolupen durant tres cursos, el temps que dura el pla d'acció. Tota la comunitat educativa es va formant dels mateixos continguts a la vegada, però s'ajusten segons a qui va destinat. D'aquesta manera s'aconsegueix que tota persona que pertany a aquest CRA ha rebut la mateixa formació i informació sobre coeducació i educació feminista.

El professorat, les famílies i l'entorn (conserge, treballadors/es del menjador, educador/a, monitors, etc.) es formen en la vesprada assignada pel CRA, a l'aulari de Xèrica, i tant l'alumnat

d'Infantil com el de Primària es formarà durant el curs en hores lectives. L'alumnat d'Infantil i de primer cicle de Primària, per una banda, i el de segon i tercer cicle per altra banda, rebran una formació adaptada a les seues edats. Així doncs, la mateixa formació estarà adaptada per a tres nivells diferents en el grup d'alumnat, i un quart nivell per al professorat, famílies i altres.

Es proposa realitzar la formació a partir de l'assistència al CRA de professionals externs/es. En cas d'incompatibilitat, la persona referent supervisa que el material ha arribat als i les tutors/es per portar-lo a terme a les tutories. També executaria les formacions a la resta de persones adultes.

Per a dur a terme aquestes formacions se suggereixen dues entitats avalades i connectades directament a Conselleria. Una és l'UJI i l'altra és CCOO que, moltes vegades, solen cooperar i col·laborar juntes quant a formacions a escoles i a instituts. La persona encarregada, pel que fa a l'UJI, Naiara Martínez Gómez (gomezn@uji.es), Psicòloga General Sanitària i també Psicòloga Sexual i de Gènere. És la tècnica LGTBI de la Universitat i pertany al Grup Salusex, podria ser una candidata.

Quant a la formadora de Comissions Obreres, es proposa a Amada Rodríguez Llorente (amadarllorente@gmail.com), secretària de la dona i polítiques LGTBIQ+ de les Comarques del Nord de la Federació d'Educació de CCOO del PV (FECCOOPV). És l'encarregada de les xerrades de sensibilització en diversitat sexual, de gènere i familiar en els centres educatius (alumnat, professorat, famílies, PAS).

La manera de difondre les formacions, tant Naiara com Amada, seria a través de Conselleria, mitjançant uns serveis anomenats UEO (<https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/unitats-especialitzades-d-orientacio>) i Servei Orienta (<https://inclusio.gva.es/es/web/igualdad-diversidad/orienta>). Aquest últim està destinat, més bé, a persones i famílies LGTBI que necessiten alguna mena de suport. Psicòlegs/es o treballadors/es socials seran les encarregades d'ajudar a aquestes famílies i, a partir d'ací, es deriven a altres professionals especialistes.

Per a fer-nos una idea de com treballen els diferents assumptes d'educació afectiva-sexual i de diversitat sexual, s'adjunten ací alguns enllaços dels vídeos que exposen a les seues formacions per als infants:

Títol del recurs	Enllaç al vídeo
L'amor no té etiquetes	https://youtu.be/PnDgZuGihHs
Famílies LGTBIQ+	https://youtu.be/wPbK4K45OwY
Gabriel, fill d'una família homoparental	https://www.facebook.com/freedaesp/videos/crush-on-gabriel/2715480085370319/?locale=es_LA

Per acabar en aquest apartat de propostes, cal assenyalar que cada curs dels tres que s'estén aquest projecte, té un contingut específic amb els seus respectius objectius. Per tant, queda així:

Curs	Descripció	Objectius
Primer any	Introducció a la perspectiva de gènere. Persones al marge d'estereotips i rols en funció del sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere.	<ul style="list-style-type: none"> • Incorporar la perspectiva de gènere i saber situar el sistema "sexe-gènere" i els efectes que aquest sistema d'organització social té en les persones. • Aprendre les diferències entre escola mixta i escola coeducadora
Segon any	Comunicació i llenguatge. Importància de fer us d'un llenguatge inclusiu, materials inclusius, activitats inclusives, etc. Treballar estratègies d'aula, l'ocupació dels espais al centre, l a v a b o s i n c l u s i u s (infraestructure), etc.	<ul style="list-style-type: none"> • Reflexionar sobre els fonaments de la comunicació i el tipus de comunicació que fe servir als centres i a les aules i dotar d'eines al professorat pel tractament de les temàtiques proposades al centre, a l'aula i amb l'alumnat. • Aportar eines per evidenciar com el llenguatge condiona el nostre imaginari i incrementar capacitats d'anàlisi amb perspectiva de gènere sobre els materials pedagògics • Saber observar els espais escolars i veure la diferent distribució i ocupació per part de les noies i els nois. Aplicar solucions efectives per la prevenció de les violències masculistes.
Tercer any	Noves masculinitats i mobilitzacions socials. Educació afectiva-sexual. Sexualitats. Amor romàntic.	<ul style="list-style-type: none"> • Mostrar i parlar dels sentiments i emocions. • Reflexionar i analitzar conceptes bàsics al voltant de l'educació en l'amor romàntic i la sexualitat.

3.2.2. Espai de coeducació a la biblioteca

Una nova proposta per tenir una escola més feminista és habilitar una zona a la biblioteca, l'espai de coeducació. Aquest espai consta de:

- **Lectures feministes.** En aquest apartat de la biblioteca podrem trobar una secció de llibres per a tota la comunitat educativa (llibres per a adults/es), i, per descomptat, un ampli recull de llibres per als i les infants els quals fomenten la igualtat, el respecte, la convivència, el cuidat i l'educació afectivosexual, entre altres coses. Cal fer èmfasi en el fet que aquests llibres també s'han d'usar per a l'hàbit lector, és a dir, en les hores de lectura setmanal. L'[annex 5](#) mostra un recull de possibles llibres a tenir en l'estanteria. Aquesta llista s'ha elaborat a partir de la cerca en diferents biblioteques municipals de Barcelona.
- **Punt de llibre.** Per promoure la lectura, i particularment la lectura de llibres de coeducació, s'ha confeccionat un punt de llibre ([annex 6](#)). L'ús d'aquest material el promociona el racó de coeducació a la biblioteca.
- **Cartells de difusió** informatius i reivindicatius (disseny proposat a l'[annex 7](#)).
- **Bústia.** Per tal de donar a l'alumnat un espai per comunicar preocupacions personals diverses, suggeriments de millora o algun aspecte que considere, hi haurà una bústia on poder informar de forma no anònima. Des de la tutoria es comunicarà la seua finalitat i privacitat d'aquesta, com també la importància de posar nom. Una persona encarregada de comissió de coeducació anirà revisant aquesta bústia i activarà protocol en cas necessari. Cal dir que, aquest protocol inclou:

1. Entrevista amb la persona implicada per assegurar que ha estat la protagonista del comunicat.
2. Informació a la psicopedagoga del centre i tutora.
3. Activar protocol, en cas necessari, a partir de la proposta de la Conselleria d'Educació GVA. A continuació l'enllaç: <https://ceice.gva.es/es/web/inclusioeducativa/protocols>

Un suggeriment per dur a terme la inauguració de l'espai de coeducació consisteix a aprofitar un dia assenyalat, com pot ser el 25N o el 8M, i realitzar la lectura del manifest a l'espai. La proposta és acudir a l'espai de coeducació de la biblioteca per nivells en franges horàries diferents. Allí, llegiran el **manifest** que, si és possible, haurà estat elaborat pel mateix alumnat dins d'una tasca de matèria de manera que cada nivell haurà elaborat el seu propi manifest amb el suport i vistiplau del professorat.

A l'[annex 8](#) s'adjunta, primerament, una graella amb les diferents dates de les possibles celebracions que es duran a terme al CRA, i seguidament una fotografia d'un espai de coeducació d'un centre de Barcelona visitat durant l'elaboració del present projecte. En l'estanteria hi ha uns origamis de color lila que representen les dones assassinades en 2022 per violència masclista, activitat de sensibilització realitzada durant la seua inauguració.

3.2.3. Propostes d'activitats i recursos diversos

A continuació, es detalla una sèrie d'activitats concretes per dur a terme a l'aula amb l'alumnat. Cal anomenar que es tracta d'un breu recull model per tenir un punt d'inici com a centre que vol incloure propostes d'activitats liles.

Seria interessant assenyalar que les activitats de caire feminista no s'han de veure com activitats puntuals al curs, sinó que a poc a poc, s'han d'incloure en el currículum de cada matèria-projecte i no sols els dies de celebració, tanmateix, són un punt de partida.

A continuació s'engloba la proposta d'activitats amb una breu descripció, més detallat als annexos. Cal remarcar que la proposta és oberta i es pot implementar a diferents nivells segons les adaptacions considerades.

Títol activitat	Breu descripció	Possible matèria d'implementació	Nivell	Annexos
Cal que em mesures?	Aquesta activitat sensibilitza sobre què és ser una persona dissident de gènere, per aprofundir en identitat de gènere com a concepte diferent a orientació de gènere i remarcar l'existència de persones que no s'identifiquen amb el gènere home o dona.	Tutoria, llengua valenciana, llengua castellana, matemàtiques	Infantil i primària	Annex 9

Les dones de la meua vida	Amb aquesta activitat es fomenta les dones de l'entorn de cada xiquet/a com les vertaderes heroïnes de la seua vida.	Tutoria	Infantil i primària	Annex 10
La matemàtica enigmàtica	Consisteix en una activitat de gamificació per resoldre quina referent femenina hi ha oculta darrere del mural.	Matemàtiques (es pot extrapolar a qualsevol altra matèria)	Primària	Annex 11
Respecta't, respecta'm	És una activitat que se centra en identificar les bones accions afectivosexuals.	Tutoria	Infantil i primària	Annex 12
Soc gord@, i què?!	Consisteix en una activitat de reflexió per contribuir en l'erradicació de la gordofòbia.	Tutoria	Infantil i primària	Annex 13
Recurs Wungu*	Maleta d'activitats per promoure la coeducació als centres educatius	Qualsevol matèria	Primària	Annex 14

*Aquest recurs, ha estat seleccionat, entre molts altres, pel nivell de concreció de les activitats, les temàtiques escollides i el nivell de detall de suport per al professorat a l'hora d'implantar-les a l'aula.

3.2.4. Propostes d'activitats d'aprenentatge amb família

Des de la comissió de coeducació, cada trimestre es llançarà una proposta voluntària per a dur a terme amb la família. Aquestes consistiran en recomanacions de pel·lícules o curtmetratges, xerrades als centres culturals, tallers al poble, infografies, cançons, etc. A continuació s'aborden dues idees:

- **Curtmetratge Bruna** ([Annex 15](#)). “Des de la comissió de Coeducació, aquest trimestre recomanem veure el següent curtmetratge i fer un debat familiar posterior. El seu fill/a podrà elaborar un dibuix artístic que quedarà penjat al mur de l'entrada, en el racó de Coeducació del passadís del centre”.
- **Infografia de l'ús d'un llenguatge inclusiu** ([Annex 16](#)). “Des de la comissió de Coeducació, aquest trimestre recomanem llegir la següent infografia i promoure la comunicació amb llenguatge inclusiu en els dinars i sopars familiars”.

3.2.5. Fer ús de material didàctic i editorials amb mirada feminista

Durant els tres anys de proposta d'implementació d'accions cap al CRA amb mirada coeducadora i feminista, es proposa fer una revisió dels materials didàctics i de les editorials usades. Per dur-lo a terme, es pot utilitzar l'instrument facilitat a l'[annex 4](#) (pauta d'observació del material didàctic). Si aquesta pauta indica que el llibre manca d'inclusió, cal fer una proposta de canvi d'editorials per als cursos següents.

Aquesta acció cal tenir-la en compte, també, a l'hora de facilitar el llistat de lectures per l'alumnat en la seua hora setmanal de lectura. Vigilar que l'alumnat no llegeix lectures que ometen l'heteropatriarcat.

3.2.6. Infraestructures amb mirada lila

Des del CRA, es proposa considerar canvis infraestructurals de tots els aularis. Alguns exemples de mesures coeducatives són:

- **Bany inclusiu** ([Annex 17](#)). Cal evitar banys que promouen el gènere binari, és per això que es proposa banys on tothom té accés independentment de la seua identitat de gènere. També és una mesura per al professorat. En l'annex 17 es mostra la proposta de cartell per als banys inclusius.
- **Vestuaris inclusius**. Es proposa un tercer vestuari inclusiu individual i privat, per lliure entrada de qualsevol alumnat que ho considere.
- **Mural vers l'educació lliure de violències masclistes** (exemple de mural en un centre de Barcelona a l'[Annex 18](#)). Com a acte reivindicatiu es pot crear un mural a una de les parets dels aularis (recomanable que siga a una paret que done al carrer). Aquesta obra pot construir-se en col·laboració amb entitats del poble o voltants que treballa els valors de la dona.
- **Espais inclusius durant el temps d'esbarjo**. La distribució de les pistes de pati a l'hora d'esbarjo ha d'impulsar la participació de tothom independentment de la seua identitat de gènere. Erradicar amb les pistes ocupades majoritàriament per nois jugant al futbol i noies a un racó assegudes en els bancs ha de ser una prioritat. Per això, cal accionar altres esports com la pilota valenciana, el bàdminton, saltar a la comba, etc., de forma que reduïska el monopoli, futbol i el protagonisme dels nens a l'esbarjo. Cal esmentar que en l'esbarjo hi ha una alta participació esportiva, però es pot impulsar activitats de lògica matemàtica amb jocs com el dominó, els escacs i d'altres.

3.2.7. Timbre

Durant els canvis de classe es pot substituir el soroll aclaparador del timbre per una cançó. Molts centres ja ho estan incorporant, però, cal tenir atenció que aquestes cançons han de ser supervisades per no contenir trets masclistes. A més a més, en les setmanes assenyalades (prop de celebracions), es farà una proposta des de la comissió a consergeria per fer sonar cançons feministes. A l'[annex 19](#) es detalla una llista de possibles cançons.

3.2.8. Divulgació des dels aularis

Les accions coeducadores realitzades al CRA també s'han de difondre. Per això, es proposa una **secció de coeducació**. Si el centre té una revista o web o qualsevol altre tipus de plataforma de divulgació, es recomana afegir un racó de coeducació. Aquest apartat pot incloure:

- Evidències d'activitats acomplertes als aularis amb enregistrament fotogràfic, vídeo o àudio.
- Noves accions portades a terme als aularis (espais nous inaugurats o canvis fets al centre).
- Formacions amb dates dels tallers a realitzar per l'alumnat, professorat i famílies.

A l'[annex 20](#) es mostra algun exemple d'escoles que ja inclouen un apartat a les seues webs.

3.3. Escola pública de La Plana Baixa i resultats obtinguts

3.3.1. Avaluació diagnòstica al centre de pràctiques

- Resultat Checklist als aularis. ([Annex 21](#))
- Resultat Formulari a l'alumnat per a detecció de mancances en educació feminista. ([Annex 22](#))
- Resultat Pauta d'observació del material didàctic de 4t de Primària (llibre de Castellà, ed. SM). ([Annex 23](#))
- Resultat de l'anàlisi de personal del claustre pel que fa a gènere. ([Annex 24](#))

3.3.2. Implementació d'algunes accions al centre de pràctiques

- Evidències partir de l'activitat tutorial de 4t de Primària: Les meues heroïnes. ([Annex 25](#))
- Evidències a partir de l'activitat de matemàtiques: La matemàtica enigmàtica. ([Annex 26](#))

Reflexió general d'observació i d'accions implementades a l'escola de pràctiques

Una reflexió breu de tot el que s'ha posat en pràctica a l'escola pública de La Plana Baixa, i després de passar els respectius checklist, seria el següent:

L'escola presenta unes mancances evidents quant a coeducació i educació feminista, tant en infraestructures, com en formació al professorat i alumnat i també respecte a aptituds afectivosexuals de tota la comunitat educativa en general. Tanmateix, i per sort, sí que existeixen moltes iniciatives molt ben encaminades per a canviar la mirada de l'escola, la qual cosa és molt bon senyal.

Pel que fa al material didàctic, cal comentar que ha millorat molt la visibilitat de la dona i de personatges femenins si ho comparem amb els llibres més antics. No obstant això, encara hi ha molt per millorar, com per exemple, en un assumpte bàsic com és l'ús d'un llenguatge inclusiu. En tot moment es fa servir el masculí genèric a l'hora de referir-se a l'alumnat, com ho demostra la paraula "tots", la qual podem observar-la a les fotografies adjuntades i al llarg de tots els llibres.

En últim lloc, les activitats han sigut molt ben valorades per l'alumnat. L'activitat de "La matemàtica enigmàtica" ha fomentat una competitivitat molt sana i a la vegada s'han adonat que han existit i existeixen dones que han fet i fan coses força grans per a la humanitat, ja que aquestes estan igual o més capacitades i dotades que els homes. Quant a l'activitat de "La dona de la meua vida", s'ha de dir que el dia que es va penjar el mural va ser molt bonic i emotiu i, a més a més, van prendre consciència de la gran importància que tenen les dones que ens envolten en les nostres vides.

Propostes de millora: En l'activitat de "La matemàtica enigmàtica" caldria haver-se treballat també amb imatges de dones encara vives, és a dir, de dones actuals, perquè vegem que han estat i continuen estant. També, haguera sigut positiu que alguna d'aquestes dones fos valenciana o familiar d'algun/a alumne o alumna.

4. Conclusions: Una mirada cap al futur

Per tot el que s'ha pogut llegir al llarg d'aquest projecte a partir de les visions, perspectives i coneixements de les professionals citades, i també quant a l'experiència al col·legi de pràctiques, es pot arribar a la conclusió que, malgrat alguns avanços, l'escola, que és un clar reflex de la societat, ens indica que hi ha molta feina a fer. A hores d'ara, encara són evidents els rols estereotipats de gènere, els quals reforcen les desigualtats existents i mostren models socials que incorporen el mateix tipus de biaix; la manca de referents femenins, l'absència d'un llenguatge inclusiu, la poca formació respecte a educació sexual i afectiva, la invisibilització dels col·lectius no binaris (inclòs en la normativa curricular), etc.

Tot i el decret d'inclusió i els (insuficients) intents d'integrar l'educació feminista i la coeducació, existeix una real i total falta de finançament o una escassa repartició de recursos respecte a la formació sòlida i ferma del professorat, entre altres aspectes. Les institucions no han desenvolupat amplis programes de formació a llarg termini per a tota la comunitat educativa que coincideixen amb aquest decret, i sembla que s'estiga estirant més el braç que la màniga. Mentrestant, la televisió, les xarxes socials i els mitjans de comunicació continuen amb la manipulació i amb continguts vacus i sensacionalistes, la qual cosa fomenta la ignorància i la pèrdua d'interès en els assumptes que realment importen, com els esmentats anteriorment. Que els referents dels xiquets i les xiquetes, majoritàriament, siguin els futbolistes i els cantants de reggaeton és, si més no, per a fer-s'ho mirar. Cal començar ja a promoure i a visibilitzar una altra mena de models més propers i que realment hagen aportat o estiguen aportant uns valors més rics a la societat, com el respecte, la tolerància, la solidaritat, l'equitat o la llibertat.

En conclusió, l'escenari escolar necessita, més que mai, un professorat format i conscient de la realitat, capaç de construir de forma conjunta amb l'alumnat, les famílies i altres ens del territori, una comunitat educativa en la qual les relacions interpersonals signifiquen un espai de seguretat, de respecte, de germanor, de cura i de maduració. Aquests són els valors implícits de la pedagogia feminista i dels seus hàbits alliberadors i emancipadors que haurem de tenir en compte si volem transformar els centres escolars. La incorporació d'aquest tipus d'iniciatives i plantejaments han d'estar en mans de persones amb mirada feminista i també han d'anar acompanyades d'un canvi autèntic del currículum, d'una comunicació inclusiva i acollidora i, per tant, d'un ús no exclouent de la llengua i de l'aplicació de manera minuciosa de l'educació sexual.

PD.: Em quede amb la frase d'una xiqueta, dies després d'haver dut a terme les dues activitats proposades, el formulari a l'alumnat i les respectives reflexions de conscienciació. Deia el següent: "M'estic adonant de moltes coses que vas comentar l'altre dia a classe i que no era conscient. Tant jo com la meua família estem canviant la nostra manera de parlar i ara les xiques de la casa ens sentim més importants". Tant de bo siga açò el principi de quelcom, i és per això la importància de formar equips o comissions de coeducació a les escoles amb gent motivada i que creu en aquest possible canvi, per posar les primeres passes i fer taca d'oli.

5. Referències bibliogràfiques

- Acadèmia Valenciana de la Llengua. (2021). *Feminisme*. En Diccionari Normatiu Valencià. Recuperat de <https://www.avl.gva.es/lexicval/>
- Autor o entitat responsable no disponible. (s. d.). Cartelleria [Recurs en línia]. Recuperat el 8 de maig de 2023, de <https://lalore.org/cartelleria/>
- Beauvoir, S. (2017). *El segon sexe*. Càtedra.
- Cefire. (s. d.). Comunicació i llenguatge no sexista en l'àmbit educatiu. Recuperat de: <http://cefire.edu.gva.es/sfp/index.php?seccion=edicion&id=10460892>
- Cefire. (s. d.). Comunicació i llenguatge no sexista en l'àmbit educatiu. Recuperat de: <http://cefire.edu.gva.es/sfp/index.php?seccion=edicion&id=10912832>
- CEICE - Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (2021). Guia de masculinitats igualitàries [Guia en línia]. Recuperat de: https://ceice.gva.es/documents/169149987/172590358/Guia_de_masculinitats_igualitaries.pdf
- CEICE - Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (2020). Guia d'ús del llenguatge igualitari [Guia en línia]. Recuperat el 8 de maig de 2023, de: <https://ceice.gva.es/documents/169149987/172138662/Guia+d%27%C3%BA+del+llenguatge+igualitari.pdf/cc6b766f-564e-4c05-8d6b-d82b2ba8af5b?t=1605880005603>
- CEICE - Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (2021). Guia de patis coeducatius [Document PDF]. Recuperat de: https://ceice.gva.es/documents/169149987/172590358/Guia_de_patis_coeducatius.pdf
- Centro Reina Sofía sobre adolescencia y juventud. FAD. (2023). *Una de cada cinco mujeres jóvenes (15-29 años) dice sentirse discriminada por su género en su propia familia*. Recuperat el 7 de març de 2023 de: <https://www.adolescenciayjuventud.org/nota-prensa/una-de-cada-cinco-mujeres-jovenes-15-29-anos-dice-sentirse-discriminada-por-su-genero-en-su-propia-familia/>
- Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (s. d.). Congrés Internacional d'Educació per a la Salut i l'Educació Sexual. Recuperat el 8 de maig de 2023, de: <https://portal.edu.gva.es/coeduca/va/congres2023/#PROGRAMA>
- Conselleria d'Educació, Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana. (s. d.). Congrés Coeducació 2023 [Pàgina web]. Portal Coeduca. Recuperat de: <https://portal.edu.gva.es/coeduca/va/congres2023/>
- Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (s.d). Protocols d'acompanyament a l'alumnat amb necessitats educatives especials. Recuperat de: <https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/protocols#acompanyament>
- Conselleria d'Educació, Cultura i Esport. (s. d.). Unitats especialitzades d'orientació. Recuperat el 8 de maig de 2023, de: <https://ceice.gva.es/va/web/inclusioeducativa/unitats-especialitzades-d-orientacio>
- Decret 106/2022, de 5 d'agost, del Consell, d'ordenació i currículum de l'etapa d'Educació Primària. Diari Oficial de la Generalitat Valenciana.Num.9402/10.08.2022 https://dogv.gva.es/datos/2022/08/10/pdf/2022_7572.pdf

- Desconegut. (2020). *Educar en igualtat*. Institut Català de les dones. Recuperat de: <https://dones.gencat.cat/ca/ambits/coeducacio/educar-en-igualtat/>
- Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya. (2022). Maleta d'activitats per a promoure la coeducació en centres educatius: Material didàctic [Document PDF]. Repositori de la Generalitat de Catalunya. Recuperat de: https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/3629/maleta_activitats_promoure_coeducacio_centres_educatius_material_didactic_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Fad. (2021, 29 setembre). *Crece el porcentaje de chicos jóvenes (15 a 29 años) que niega la violencia de género o le resta importancia*. Fad Juventud. Recuperat de: <https://fad.es/notas-de-prensa/crece-el-porcentaje-de-chicos-jovenes-15-a-29-anos-que-niega-la-violencia-de-genero-o-le-resta-importancia/>
- Freeda. (2021, 10 de gener). Crush on Gabriel [Vídeo]. Facebook: https://www.facebook.com/freedaesp/videos/crush-on-gabriel/2715480085370319/?locale=es_LA
- Fundació Privada Candela. (s. d.). Inici [Pàgina web]. Candela.cat. Recuperat de <https://candela.cat/inici/>
- Fundesplai. (2018, 5 d'abril). *40 contes per la igualtat de gènere i la violència zero: Educació infantil* [Entrada de blog]. Recuperat de: <https://escoles.fundesplai.org/blog/petita-infancia/40-contes-per-la-igualtat-de-genero-i-la-violencia-zero-educacio-infantil/>
- García, C. (Host). (2022, February 18). Interview with Gloria Steinem [Radio broadcast episode]. In Fresh Air. National Public Radio. <https://www.npr.org/2022/02/18/1082009892/interview-with-gloria-steinem>
- Garzón, J. S. P. (2018). *Historia del feminismo*. La Catarata.
- Generalitat Valenciana. (2016, 27 de desembre). Resolució de 13 de desembre de 2016, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual s'estableixen mesures per a la Inclusió educativa de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu en la Comunitat Valenciana [Resolució]. Diari Oficial de la Comunitat Valenciana, núm. 10425, pp. 14682-14703. https://dogv.gva.es/datos/2016/12/27/pdf/2016_10425.pdf
- Hooks, B. (2021). *Enseñar a transgredir. La educación como práctica de la libertad*. Capitán Swing.
- Lojo, M. (2022). *Educació feminista*. Associació de mestres Rosa Sensat.
- Olid, B. (2017). *Feminisme de butxaca*. Angle Editorial.
- Lapiedra, Cl. (2023). *La igualtat a les STEM s'assoleix a les aules*. El diari de l'educació. Recuperat el 6 de febrer de 2023 de: <https://diarieducacio.cat/la-igualtat-a-les-stem-sassoleix-a-les-aules/>
- Ley Orgánica 8/2013, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. Boletín Oficial del Estado, 2/2006, de 3 de mayo, de Educación. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2020/12/29/3/con>
- Marañón, I. (2018). *Educar en el feminismo*. Plataforma Actual.

- Martínez Gómez, N. (2021). Naiara Martínez Gómez - Salud sexual y de género en la educación. En II Congreso Internacional Virtual de Educación para la Salud y Educación Sexual (SALUSEX 2021). Recuperat el 8 de maig de 2023, de: <https://salusex.uji.es/congreso2021/es/naiara-martinez-gomez/>
- Nostromo Pictures. (2015, 22 de juny). El corredor - Cortometraje [Vídeo]. YouTube. <https://youtu.be/wPbK4K45OwY>
- Organizació Mundial de la Salut. (2021). Violencia contra la mujer. Recuperat el 8 de març de 2021 de <https://www.who.int/es/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- Poder Judicial de Espanya. (2022). Datos sobre Violencia sobre la mujer en la estadística del CGPJ. Recuperat de: <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estadistica-por-temas/Datos-penales--civiles-y-laborales/Violencia-domestica-y-Violencia-de-genero/Datos-sobre-Violencia-sobre-la-mujer-en-la-estadistica-del-CGPJ/>
- Real Academia Española. (2022). *Feminismo*. En Diccionario de la lengua española (La 23ª edición (2014)). <https://dle.rae.es/feminismo>
- Rodo, M. (2021). *Interseccionalidad. Desigualdades, lugares y emociones*. Bellaterra Edicions.
- Rosa Sensat. (s. d.). Formació. Recuperat de: <https://www.rosasensat.org/es/formacio/>
- Trenquem el silenci. (s. d.). Recuperat de <https://www.violenciadegenere.org/projecte/trenquem-el-silenci>
- TV3. (2022, 21 d'abril). Les dones científiques i la covid, en "30 minuts" [Vídeo]. YouTube. <https://youtu.be/PnDgZuGIhHs>
- Subirats, M. (2017). *Coeducación, apuesta por la libertad*. Octaedro
- Unsplash. (s. d.). Fotos de niños jugando. Recuperat de: <https://unsplash.com/es/s/fotos/niños-jugando>
- Virgili, M. (Productora). (2021, Març 14). *Les dones i els dies*. [Programa de ràdio]. Catalunya Ràdio.

Annexos

	Pàgina
<u>Annex 1.</u> Checklist inicial	I
<u>Annex 2.</u> Escala de freqüència al personal docent dels aularis	II
<u>Annex 3.</u> Formulari a l'alumnat per a la detecció i identificació de mancances en educació feminista des de la seua experiència	III
<u>Annex 4.</u> Pauta d'observació dels materials didàctics (llibres, fulls de treball, fitxes, apunts, notes, etc.)	V
<u>Annex 5.</u> Lectures feministes	VI
<u>Annex 6.</u> Punt de llibre	IX
<u>Annex 7.</u> Cartells de difusió informatius i reivindicatius	X
<u>Annex 8.</u> Dies de celebració	XII
<u>Annex 9.</u> Cal que em mesures?	XIII
<u>Annex 10.</u> Les dones de la meua vida	XV
<u>Annex 11.</u> La matemàtica enigmàtica	XV
<u>Annex 12.</u> Respecta't, respecta'm	XV
<u>Annex 13.</u> Soc gord@, i què?	XVII
<u>Annex 14.</u> Recurs Wungu	XVIII
<u>Annex 15.</u> Curmetratge Bruna	XIX
<u>Annex 16.</u> Infografia ús de llenguatge inclusiu	XIX
<u>Annex 17.</u> Banyos inclusius	XX
<u>Annex 18.</u> Mural vers l'educació lliure de violències masclistes	XXI
<u>Annex 19.</u> Timbre	XXII
<u>Annex 20.</u> Exemple web d'apartat de coeducació	XXII
<u>Annex 21.</u> Resultat Checklist als aularis	XXIII
<u>Annex 22.</u> Resultat Formulari a l'alumnat per a detecció de mancances en educació feminista	XXIV
<u>Annex 23.</u> Resultat Pauta d'observació del material didàctic de 4t de Primària (llibre de Castellà, ed. SM)	XXV
<u>Annex 24.</u> Resultat de l'anàlisi de personal del claustre pel que fa a gènere	XXVII
<u>Annex 25.</u> Evidències a partir de l'activitat tutorial de 4t de Primària: Les dones de la meua vida	XXVIII
<u>Annex 26.</u> Evidències a partir de l'activitat de matemàtiques: La matemàtica enigmàtica	XXXI

Annex 1. Chechlist inicial

Nom de l'escola:

Data de l'observació:

Aquesta escola...	Sí	No	Observacions
1. Celebra, almenys, dies assenyalats com el 25N i 8M amb accions feministes, lectures de manifest, pintades, etc. amb projecció d'incloure activitats de coeducació durant tot el curs des de les diferents matèries o projectes.			
2. Té una comissió de coeducació i persona referent.			
3. Té un punt lila a la biblioteca amb lectures feministes, cartells informatius, bústia de suggeriments o preocupacions, etc.			
4. En l'hora de lectura, se supervisa que no es realitzen lectures que promouen l'heteropatriarcat.			
5. Porta a terme formacions al professorat sobre coeducació i educació feminista.			
6. Porta a terme formacions a l'alumnat sobre coeducació i educació feminista.			
7. Porta a terme formacions a les famílies sobre coeducació i educació feminista.			
8. Fa ús de llenguatge inclusiu en cartells, infografies, murals, publicacions, etc., del centre.			
9. Té un nombre equitatiu d'homes i dones en l'equip directiu i en altres departaments del centre.			
10. Disposa d'un pati inclusiu amb espais que promouen la participació de forma equitativa.			
11. Llibres de text de les matèries amb sensibilització (equitat pel que fa a les imatges, referents feministes en la matèria, etc.)			
12. Conté banys inclusius i opció a vestuari inclusiu.			
13. Disposa d'un timbre amb cançons que no promouen el masclisme.			
14. Conté un espai de coeducació en la plataforma de divulgació digital.			

Annex 2. Escala de freqüència al personal docent dels aularis

Docent: _____

QUÈ FAIG COM A DOCENT?	Gens	Poc	Bastant	Molt	Observacions
Soc sensible a la diversitat emocional i sexual.					
Em sent preparat/da per tractar assumptes a l'aula relacionats amb les emocions i amb la sexualitat.					
Em preocupa que els xiquets i les xiquetes siguin tractats per igual.					
Modere les intervencions dels estudiants i les estudiants a l'aula per garantir que tothom participe per igual.					
M'adrece a l'alumnat amb un llenguatge lliure d'estereotips i prejudicis de gènere					
Crec que el ventall d'expressions i la diversitat emocional-sexual que hi ha entre l'alumnat de la meua escola és vàlid.					
Compte amb un ampli ventall d'escriptors, il·lustradors, creadors, etc., amb diferents orígens, identitats de gènere i experiències vitals en diferents àmbits del coneixement, la cultura i el treball.					
Tracte críticament models femenins i masculins procedents de les pressions socials, mitjans de comunicació i xarxes socials.					
Evite crear distincions entre els patrons d'ocupació masculins i femenins i la vida quotidiana (feines domèstiques, cura)					
A més dels estereotips de gènere, soc conscient del meu paper com a referent de l'alumnat en àmbits com ara: nous models de masculinitat, nous models familiars, lideratge femení, identitat i expressió de gènere, etc.?					
M'aprobe a l'Objectiu 5 de l'ODS (Aconseguir la igualtat de gènere i empoderar totes les dones i xiquetes) d'una manera transversal i específica relacionada amb el meu camp o tema.					

Annex 3. Formulari a l'alumnat per a la detecció i identificació de mancances en educació feminista des de la seua experiència

Activitat 1. Respon i emplena els buits:

- Anomena dos o tres ídols/es que siguen referents per a tu? (esportistes, actors, actrius, escriptors, escriptores, pintors, pintores...).
- Recordes a alguna persona que has estudiat durant la teua etapa escolar en les diferents matèries (Valencià, Castellà, Història, Matemàtiques, Educació Física...)?
- Has sentit anomenar a algun inventor/ o autor/a que haja creat cap invent famós, com podria ser la bombeta, qualsevol teoria important, etc.?
- Completeu la frase: "Quan estem en temps de lectura, _____ hem d'estar en silenci".
- Observeu les imatges i completeu les frases:

_____ estan jugant al parc.

_____ estan jugant amb les bambolles.

_____ estan corrent per la marjal.

Per a al/la docent: A partir de les respostes anteriors, cal reflexionar sobre els mots usats i les persones referents citades. Molt probablement, l'alumnat ha utilitzat la paraula "tots" tot i que a les fotografies apareixen nens i nenes. També, s'espera que l'alumnat esmenti ídols i referents masculins.

Per tant, se'ls explicaria la importància d'usar un llenguatge el qual incloga a tothom en els nostres escrits, i tot seguit els passaria un follet que explica molt bé algunes alternatives que existeixen a aquest vocabulari, el qual estem acostumats i acostumades a utilitzar. El follet és el següent:

10

Recomanacions per a evitar usos sexistes i estereotipats del llenguatge

La llengua castellana, i també el valencià, ofereixen una àmplia gamma de recursos lingüístics per a evitar el sexisme en el llenguatge. L'adequació dels usos als contextos específics i la combinació raonable d'aquests és la clau per a aconseguir-ho.

Els passos que es proposen per a l'elecció dels recursos són:

U Preferència de l'ús del masculí o del femení adequat al sexe de la persona

Sempre que ens referim a una persona concreta utilitzarem el gènere gramatical (masculí o femení) que corresponga al sexe de la persona.

La rectora Maria Mesquita ha inaugurat...
El senyor Pere Mesquita ha presentat la seua tesi

SIS Utilització de construccions metonímiques

Podem utilitzar, en els supòsits on siga possible, construccions metonímiques, al·ludint al càrrec, professió, ofici o titulació amb preferència a la designació de la persona que els exercisca o posseísca.

A evitar	Alternativa
El cap	La Direcció
El conserge	La Consergeria

DOS Utilització de substantius genèrics o col·lectius per a englobar a ambdós sexes

Quan ens referim tant a homes com a dones o quan no es coneix el sexe de la persona és preferible utilitzar substantius genèrics o col·lectius que resulten inclusius d'ambdós sexes i no resulten predeterminants. L'ús del masculí com a genèric és una pràctica que ha d'evitar-se atès que expressa un ús sexista i estereotipat del llenguatge.

Termes genèrics	Criatura, persona, víctima
Termes col·lectius	Estudiantat, alumnat, professorat, ciutadania, funcionariat, descendència, família

SET Desdoblament

Una altra opció per a evitar el masculí genèric consisteix a desplegar el terme. És recomanable evitar l'ús abusiu i continuat d'aquest recurs en un mateix text, encara que en determinats contextos per a ressaltar que el missatge va dirigit tant a dones com a homes, se n'aconsella expressament l'ús, com és el cas de convocatòries i ofertes de treball.

Quan s'utilitza el desdoblament és convenient alternar l'ordre de presentació per a no donar sistemàticament prioritat al masculí sobre el femení.

Les professores i els professors de l'escola...
Investigadors i investigadores de la Universitat Jaume I...

Quan cal fer una coordinació de noms relatius a persones, s'ha d'evitar que un adjectiu determine noms de gènere diferent.

L'adjectiu (i l'article, si n'hi haguera) concordaran amb el substantiu més pròxim, però qualificaran a ambdós.

Les treballadores i els treballadors representats

TRES Ús de perífrasi per a designar a ambdós sexes

Un altre recurs per a englobar en el discurs a ambdós sexes és utilitzar una perífrasi per a evitar utilitzar el masculí com genèric.

A evitar	Alternativa
Els universitaris	La comunitat universitària

QUATRE Utilització d'estructures impersonals

Podem eludir el masculí genèric o l'ús reiterat de formes dobles si ometem la referència directa al sexe del subjecte en la construcció gramatical recurrent a l'ús d'estructures verbals amb «(es)» impersonal i a l'ús d'infinitius i gerundis.

A evitar	Alternativa
Seran beneficiaris i beneficiàries d'aquestes ajudes...	Es beneficiaran d'aquestes ajudes

CINC Omissió o substitució de l'article o determinant

En aqueixos casos que el substantiu té una única terminació per a ambdós sexes i on l'article o el determinant assumeixen la funció de determinar el gènere, un recurs fàcil per a evitar un ús sexista és ometre o substituir l'article o el determinant:

- Ometre l'article en determinats contextos: «Sol·licitants de la plaça...»
- Usar un pronom: «Qui sol·licite la plaça...»
- Substituir per un determinant sense marca de gènere: «Cada sol·licitant de la plaça...»

VUIT Explicació després de la utilització del masculí

En el cas que s'empere el masculí genèric, i per a fer més variats els textos, es podrà així mateix recórrer a l'ús d'apòsits explicatius que aclarisquen que en el dit cas l'ús d'aquestes respon a la funció genèrica que tenen.

L'objectiu és proporcionar a tots, homes i dones, una educació integral

NOU La barra inclinada

No es recomana la utilització de signes de barres per a designar masculins i femenins. Si és el cas, restringir-la, bàsicament, a impresos i formularis electrònics. S'escriu la forma masculina i, separada per la barra, la femenina.

DEU L'arrova

No es recomana la utilització del signe de l'arrova per a designar masculins i femenins.

Activitat 2: Un cop llegit el follet, es plantejaria fer una redacció per al pròxim dia en la qual s'usaren aquestes alternatives o recursos per a evitar l'ús sexista i estereotipat del llenguatge. La redacció constaria d'unes cinquanta paraules i haurien de parlar sobre el que solen fer els caps de setmana en la família.

Activitat 3: Per últim, el següent dia, es portaria a classe fotografies de les pàgines dels seus propis llibres de text i es plantejarien les següents preguntes:

- Hi ha un equilibri d'homes i de dones en els i les personatges que apareixen als llibres? És a dir, hi ha el mateix nombre de personatges masculins que femenins? Per què creieu que és això?
- Hi ha alguna persona que no podeu identificar si és home o dona?
- El llenguatge és inclusiu?
- Parlen de moltes personatges històriques femenines?

Annex 4. Pauta d'observació dels materials didàctics (llibres, fulls de treball, fitxes, apunts, notes, etc.)

Docent qui realitza l'observació: _____

	Data d'observació: Editorial o recurs: Matèria:	Total	%
Personatges:			
Personatges masculins			
Personatges femenins			
Presència de dissidents de gènere			
Homes amb nom propi			
Dones amb nom propi			
Protagonista home			
Protagonista dona			
Altres			
Observacions			

Annex 5. Lectures feministes

A continuació s'adjunta un recull de llibres per a aquest espai:

Amb la Tango són tres

Justin Richardson, Peter Parnell, Henry Cole, Ed. Kalandraka

Aquest conte està basat en una història real del zoo de Nova York. Dos pingüins mascles, el Roy i el Silo estan sempre junts i construeixen un niu per formar una família. Un cuidador del zoo els ofereix l'oportunitat de covar un ou fecundat del qual sortirà en Tango. És un conte que ens encanta perquè il·lustra molt bé la diversitat familiar i afectivosexual. També ens parla de les noves masculinitats i del valor de la cura.

Idees clau: diversitat afectiva i sexual, diversitat familiar, noves masculinitats.

La gran fàbrica de les paraules

Agnes de Lestrade, Valeria Docampo, Ed. Sleepyslaps

Basat en una història real al zoo de Nova York. Els dos pingüins mascles, Roy i Silo, estan sempre junts, construint nius i formant famílies. Els cuidadors del zoològic els ofereixen l'oportunitat d'incubar ous fecundats dels quals eclourà Tango. És una història que ens encanta perquè il·lustra molt bé la diversitat familiar i emocional-sexual. També ens parla de nous valors de masculinitat i cura.

Idees clau: amistat i convivència, emocions, noves masculinitats.

Les nines són per a les nenes

Ludovic Flamant, Jean-Luc Englebert, Ed. Tramuntana

La història transcorre en un país on la gent amb prou feines parla i les paraules s'han de comprar i empassar per pronunciar-les. En Dídac és un noi sensible i dolç que vol pagar per dir-li a la noia de la qual està enamorat. Però no té molts diners per fer-ho... A poc a poc anirà descobrint que la manera de pronunciar una paraula és més important que la paraula mateixa.

Idees clau: revisió d'estereotips, igualtat de gènere, noves masculinitats.

Monstruo rosa

Olga de Dios, Ed. Apila

Monstruo Rosa és una història sobre el valor de la diferència. Ens ajuda a entendre que la diversitat és un element ric de la nostra societat. Amb imatges molt originals i divertides ens diu que respectem la llibertat individual. Ens parla d'un monstre rosa que viu en un món on se sent molt diferent dels altres, quan tots són iguals. Durant un temps va intentar encaixar-se, però finalment va decidir buscar un lloc on viure més còmode i ser acceptat com és sense canvis.

Idees clau: revisió d'estereotips, diversitat, emocions.

La Caputxeta forçada

La sèrie Contes en desús és una bona aposta per redescobrir històries clàssiques des d'una perspectiva no sexista i promoure la igualtat de gènere. La caputxeta forçada, La rateta que llegia a l'escala, El Ventafocs o Sant Jordi a la cova del drac són títols que no us deixaran indiferents i aportaran molta diversió i esperit crític als nens.

Idees clau: igualtat de gènere, revisió d'estereotips, noves masculinitats.

El meu cos és meu!

Pro Família, Dagmar Geisler, Ed. Joventut

Aquest és un conte que ajuda als infants a sentir-se segurs i poder expressar el que els agrada i el que no. És un conte que afavoreix la prevenció de l'abús sexual, ja que estimula el diàleg i la reflexió sobre el propi cos i la relació amb els altres perquè prenguen consciència de les seues sensacions i emocions i puguen establir límits.

Idees clau: prevenció de l'abús sexual, emocions.

La gallina Crestablava

Daniel Nesquens, Mariona Cabassa, Ed. Castellnou

La gallina Crestablava és una gallina molt especial; li agrada picotejar la terra cercant cucs i també els contes de pirates. Això fa que sovint oblidí pondre ous i el granger estigui molt enfadat amb ella. Tot i això, la Crestablava és una gallina molt astuta i li proposa al granger anar a buscar un ou d'or amagat amb l'ajuda d'un mapa del tresor. A través d'aquesta aventura, la gallina i el granger aconseguiran fer-se amics, i ella podrà ser acceptada al galliner amb totes les seves peculiaritats.

Idees clau: revisió d'estereotips, resolució de conflictes, diversitat, amistat i convivència.

Les princeses també es tiren pets

Ilan Brenman, Ionit Zilberman, Ed. Animallibres i Ed. Bromera

Les princeses també es tiren pets és un relat encantador i divertit que, amb molt d'humor, desmitifica la idea de perfecció que socialment s'atribueix a les princeses. Cap persona és perfecta, ni tan sols les princeses! Des del 2017, ja podem gaudir de la segona part d'aquesta història tan entretinguda: El llibre secret de les princeses que també fan pets. En aquesta continuació, Laura descobrirà l'origen real de la maldat dels personatges més malvats dels contes populars infantils

Idees clau: revisió d'estereotips, igualtat de gènere

T'estimo (quasi sempre)

Anna Llenas. Ed. Estrella Polar

En Lolo i la Rita són molt distints; en Lolo és un cuc de terra i la Rita una cuca de llum, cadascun amb la seva pròpia personalitat. Sovint, acceptar les diferències no és senzill... Aquest conte ens convida a comprendre què ens fa únics, què ens agrada dels altres i què no, i com trobar la manera de ser amics i estimar-nos malgrat les nostres diferències.

Idees clau: igualtat de gènere, amistat i convivència, emocions, resolució de conflictes, diversitat

Tots uns homes

Manuela Olten

Els nens no tenen por de res. No són com les nenes que es fan pipí al llit i tenen por dels fantasmes, diu un dels valents protagonistes d'aquest conte divertit. Fantasmes? Els fantasmes són reals?, pregunta l'altre. I cap dels dos s'atreveix a respondre. Aquest conte aborda amb gràcia i de manera concisa el tema del gènere que des de la primera infància marca les nostres vides.

Idees clau: revisió d'estereotips, igualtat de gènere

Paula tiene dos mamás

Lesléa Newman

Totes les persones són iguals i alhora molt diferents. El mateix succeeix amb les famílies, hi ha famílies amb una mare i un pare, altres només amb un pare o amb una mare. Aquest llibre narra la història de Paula, que té dues mares, i en la qual aprenem que l'únic realment important és l'amor.

Idees clau: revisió d'estereotips, igualtat de gènere

Cocodrilo se enamora

Daniela Kulot

Aquest és el primer d'una sèrie d'àlbums protagonitzats per Cocodril i Girafa, dos personatges que s'enamoren i formen una parella peculiar. La diferència d'alçada és gran, però per a l'amor no hi ha barreres que resisteixin.

Idees clau: igualtat de gènere, amistat i convivència, emocions

Altres contes infantils LGTBI:

- El nen perfecte
- Soc la Jazz
- El meu pare es pensa que soc un noi
- Oliver Button és una nena
- Ara em dic Joana
- Mi hermano se llama Jéssica

Lectures per a persones adultes

- **Som les netes de les bruixes que no vau poder cremar.** Ame soler (Ed. Bruguera)
- **Feminisme de butxaca. Bel Olid (Angle Editorial)**
- **Educació feminista.** Mirta Lojo Suárez (Ed. Rosa Sensat)
- **Feminismes revolucionaris.** Rafeef Ziadah, Brenna Bhandar (Ed. Sembra llibres)
- **Si es amor, no duele.** Pamela Palenciano (Ed. Alfaguara)

LLIBRE DE PRÉSTEC DE L'ESPAI DE COEDUCACIÓ

El punt lila del CRA "Palancia-Mijares"

Ens trobaràs a la
biblioteca del
centre

Títol de llibre:
.....

Has de tornar el llibre abans del dia...
.....

Vull informació
afectivo-sexual

Busque lectures
interessants

Vull conèixer el
moviment LGTBQ+

M'agrada
respectar-me a
mi i a tothom

Vine al punt lila!

L'espai de coeducació del CRA "Palancia-Mijares"

Ens trobaràs a
la biblioteca
del centre

Vull informació
afectivo-sexual

Busque lectures
interessants

Vull conèixer el
moviment LGTBIQ+

M'agrada
respectar-me a mi
i a tothom

Què és violència?

Que t'insulten és violència

Que et criden és violència

Que et controlen és violència

Que vigilen el que fas és violència

Que tinguin un contacte físic amb tu que no desitges és violència

Que t'humilien és violència

Que et tracten d'ignorant és violència

Que et facen creure que no pots és violència

No permetes que siguen violents amb tu

QUÈ NO ÉS VIOLÈNCIA

Que et tracten amb respecte **no** és violència

Que et recolzen en els teus projectes **no** és violència

Que accepten un **NO** **no** és violència

Que pugues decidir quin contacte desitges **no** és violència

Que et facen sentir lliure **no** és violència

Que t'estimen **no** és violència

Que et valoren com a persona **no** és violència

Que pugues expressar les teues opinions i sentiments **no** és violència

Tu pots escollir com vols que t'estimen

Com actuar davant les persones Trans* als centres educatius

Maig 2021

- ✓ Utilitzeu pronoms neutres o demaneu com vol que us hi dirigiu
- ✓ Anomeneu-la amb el nom que ell o ella se senti identificat
- ✓ Utilitzeu un llenguatge inclúsiu
- ✓ Reforceu la seva autoestima
- ✓ Trobeu moments (si la persona trans* vol) per parlar-ne

- ✓ Deixeu anar als lavabos, vestidors que se senti més còmode/còmoda
- ✓ Escolteu i observeu sense emetre judicis de valor
- ✓ Deixeu que jugui lliurement al que vulgui
- ✓ Acompanyeu
- ✓ Establiu canals de comunicació i confiança

Fomenteu a l'aula de material no estereotipat (contes, pel·lícules, llibres de text, il·lustracions, imatges, jocs...)

Com NO actuar davant persones Trans* dins els centres educatius

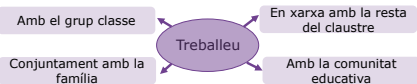
- NO** les tracteu de malaltes
- NO** feu servir la frase: ha nascut una persona nova
- NO** les sobreprotegiu
- NO** dieu com s'han de sentir

- NO** utilitzeu la frase: és que està en un cos equivocacat
- NO** les idealitzeu com a persones valentes
- NO** penseu que té un problema
- NO** obvieu el tema

NO feu veure com si no passés res

Com a persona docent què he de fer?

Formeu-vos

Introduïu als continguts de l'aula la perspectiva de gènere

Departament d'Educació

VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN MENORS: LES VÍCTIMES INVISIBLES

Equip d'intervenció Alumnat i família

- Equip Directiu
- Orientació Educativa
- Coordinació d'Igualtat i Convivència
- Tutoria

- Dificultats d'aprenentatge
- Empitjorament del rendiment escolar
- Poca motivació cap l'estudi
- Dificultats per concentrar-se
- Problemes emocionals
- Síntomes psicòsòmatics
- Alteracions del comportament

Detecció

Serveis Especialitzats en violència de gènere

CENTRO MUJER 24 HORAS
900 580 888

016

RECURSOS

Acollida

- Escoltar
- Creure
- Elogiar
- Protegir

GENERALITAT VALENCIANA
Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

Annex 8. Dies de celebració

Dia de celebració	Motiu de celebració
6 de febrer	Tolerància Zero amb la Mutilació Genital Femenina
17 de maig	Dia Internacional contra l'Homofòbia, la Transfòbia i la Bifòbia
8 de març	Dia Internacional de les Dones
21 de juny	Dia Internacional per a l'Educació No Sexista
25 de novembre	Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència Envers les Dones

Annex 9. Cal que em mesures?

Aquesta proposta d'activitat tracta d'una **performance** que intentarà donar més visibilitat a les persones no-binàries, ajudar a entendre el concepte "tercer gènere" i a sensibilitzar-nos amb ell. S'adaptarà a tots els nivells de l'escola i l'alumnat serà el protagonista. Cadascú/na d'ells i d'elles participaran en l'obra d'alguna manera i s'anirà assajant en les hores que el professorat ho crega oportú fins a arribar a representar-la a final del trimestre.

Objectius:

- Conscienciar de l'existència del tercer gènere tant en la societat com a l'aula.
- Fomentar el respecte cap a totes les persones, independentment de la seua actitud, pensament i sentiment sobre el seu cos fora dels estereotips.
- Informar a la comunitat educativa (professorat, companys/es, famílies, etc.) sobre la importància de conèixer, normalitzar i saber tractar situacions amb infants que viuen un procés de confusió d'identitat de gènere.
- Promoure en l'alumnat la creativitat artística plàstica a partir de la visualització d'una performance i la realització d'una obra artística mitjançant la tècnica del collage.

Personatges: Mestre/a (representa el sistema educatiu), l'alumne/a (el protagonista, que representa la curiositat pel tema que explica el mestre/a, l'ens (símbol del tercer gènere) i la resta d'alumnes de la classe (actors/actrius secundaris que també faran preguntes al mestre/a).

Dramatització de la performance:

Primera part: Escena professorat-alumnat.

Aquesta escena intenta representar una situació quotidiana d'una aula de Primària, possiblement de tutoria, on es tracta el concepte del tercer gènere. En aquesta escena, es mostra un alumne, qui té dubtes davant l'exposició realitzada pel professor/a.

Segona part: Escena alumne amb curiositats.

En aquesta part, visualitzarem com allò tractat a l'aula envaeix el pensament de l'alumnat. Per això, es representa el personatge de l'alumnat una vegada arriba a casa i queda adormit al sofà.

Tercera part: Escena somni amb l'ens.

En aquesta escena apareix l'ens qui simbolitza el tercer gènere. Té un vestuari que busca provocar la confusió. L'ens apareix i comença a treure's el maquillatge i la roba fins a quedar-se quasi nu (portaran una roba estreta al cos color carn per a fer l'efecte de nu/a). S'intenta mostrar que al darrere d'una persona identificada amb el tercer gènere o no identificada amb cap gènere és una persona, com les altres.

Quarta part: Escena despertar.

En aquesta escena es vol representar com l'alumne, després de reflexionar sobre allò tractat a l'aula, comença a entendre i integrar la idea.

Cinquena part: Tall del regle.

Tancament de la performance, on els actors/es tallen un metre. S'utilitza l'eslògan que apareix al cartell. És una pregunta oberta, per tal que el mateix públic, a partir d'ací, també pugui reflexionar.

Vestuari de la performance:

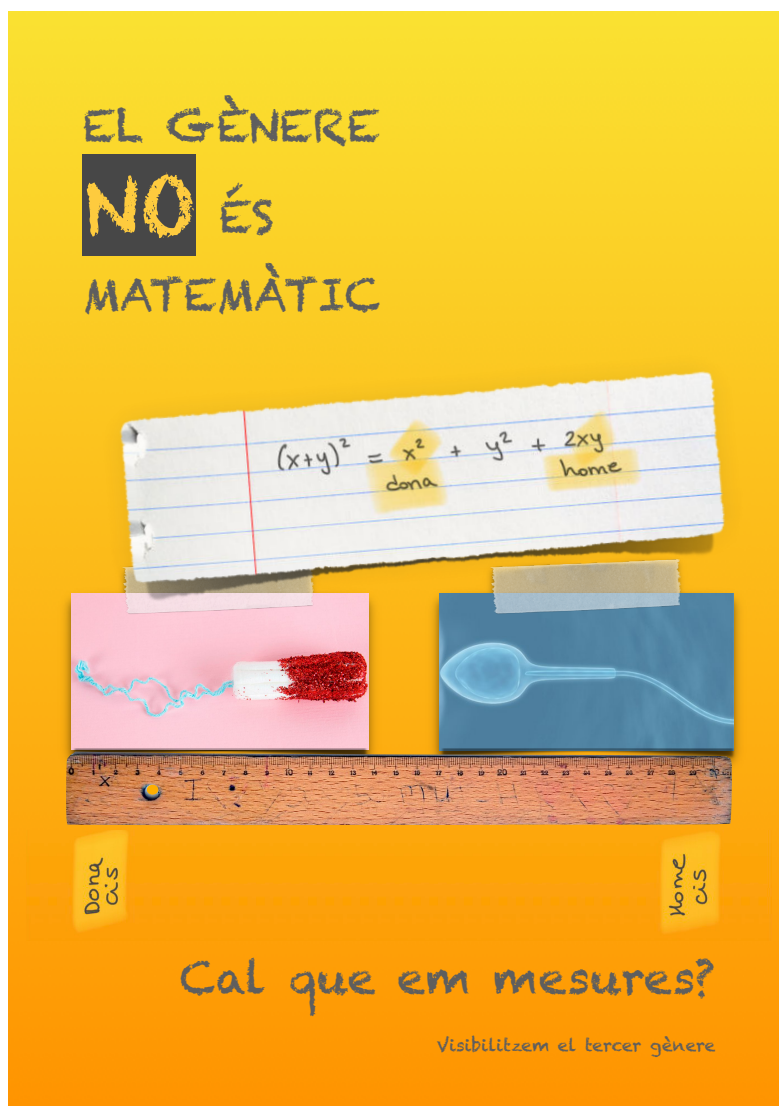
Professor i alumne: vestuari quotidià.

Ens: Vestuari mixt entre els estereotips del gènere masculí i el femení. Es busca la confusió en qui mira, no saber etiquetar dintre del gènere binari.

Elaboració artística:

Un cop vista l'obra, el mateix públic (l'alumnat) té un espai de reflexió i d'assimilació d'allò vist.

A continuació es mostra el cartell reivindicatiu que es penjarà pel centre durant els mesos d'elaboració de la performance, el qual anima a la reflexió i sensibilització.

Annex 10. Les dones de la meua vida

Objectius:

- Encoratjar i valorar les dones del seu entorn proper a partir d'un mural amb imatges per veure-les com a heroïnes socials.

L'alumnat, a l'hora de tutoria, haurà de portar una fotografia d'una dona important per a ells i elles, ja siga la mare, la iaia, la germana, la cosina, etc., i redactar un text, en el qual parle d'aquesta persona i diga tot el que sent per ella. El dia 8 de març (Dia de la Dona), s'exposarà a l'entrada principal del centre en un mural.

Annex 11. La matemàtica enigmàtica

Objectius:

- Descobrir les dones ocultes a través d'unes pistes facilitades per visibilitzar les referents femenines en el camp, en aquest cas, de la matemàtica

Durant tot el curs, a la paret d'un dels passadissos del centre, hi haurà un llenç penjat distribuït en tres parts. En una part es podrà veure una part de la cara (o més, segons vagen avançant els dies i setmanes), en una altra part una pista i en l'altra part l'anotació de la classe que ho ha endevinat. S'aniran donant pistes per setmanes i també, per cada pista, trossos de la cara de la matemàtica famosa. L'alumnat anirà cercant informació pels mitjans que creguen oportuns fins a encertar-ho. Cada mes en canvia de matemàtica i es va apuntant les classes guanyadores al full corresponent.

Annex 12. Respecta't, respecta'm

Objectius:

- Conèixer les principals característiques del fet sexual humà, com l'orientació i les conductes sexuals i els riscos associats al mateix (abusos sexuals).
- Desenvolupar habilitats que possibiliten tenir unes vivències afectivosexuals positives, responsables i saludables.

A continuació es mostren algunes propostes d'activitats afectivosexuals per a dur a terme en una o dues classes de tutoria, segons el ritme del grup.

Activitat 1:

De les situacions que es descriuen a continuació, marca les que mostren possibles abusos i les que reflecteixen senyals d'afecte i explica per què, compartint-ho amb la resta de companys i companyes:

- Ma mare m'abraça.
- Un desconegut insisteix perquè pugem al cotxe.
- Faig una picada d'ullet a un amic.
- Intenten tocar-me els pits sense el meu consentiment.

- El meu pare em besa cada dia.
- Els meus iaies sempre em conviden a bombons.
- El meu veí m'obliga a seure a la seua falda.
- M'agrada abraçar als meus amics i amigues.
- Un xiquet major que jo m'ofereix diners si vaig amb ells al bany.
- M'encanta banyar-me amb mon pare i ma mare.
- Inventa unes altres situacions.

Activitat 2:

Marca les situacions que cregues que reflecteixen violència sexual. Explica per què i com respondries tu davant d'elles. Després, ajunta't amb un company o companya i intenta arribar a un acord sobre les respostes donades i, finalment, compartiu-ho en la resta de classe:

- La colla de Carme és molt divertida.
- Malgrat que Maria no ho desitja, un grup de xiquets insisteixen a alçar-li la falda.
- La mare de Pere ens ha convidat a berenar.
- Al carrer, un desconegut s'ha aturat enfront meu i m'ha mostrat els seus genitals.
- La meua germana està molt enamorada.
- Hui he conegut a un xiquet molt simpàtic.
- Mon pare ens ha convidat al cine.

Activitat 3:

Uneix amb fletxes cada concepte amb la seua definició i després fem un debat sobre aquests:

Conceptes: Plaer, masturbació, bes, heterosexualitat, comunicació, desig sexual, abús sexual, sexualitat, homosexualitat.

Definicions:

- Quan el desig o l'atracció sexual es dirigeix a persones del mateix sexe.
- Una de les finalitats de la sexualitat.
- Sensació molt agradable.
- Forma de satisfer el desig sexual amb el propi cos.
- Forçar a altres persones per obtenir plaer sexual.
- Font de salut, plaer i afectivitat.
- Necessitat de buscar satisfacció sexual.
- Quan el desig i l'atracció es dirigeixen a persones de diferent sexe

- Expressió d'estima.

Annex 13. Soc gord@, i què?

Objectius:

- Prendre consciència dels nostres cossos més enllà de l'estètica i valorar-los pel que ens donen i ens fan sentir.
- Reflexionar i enfortir l'autoestima com quelcom que es construeix de forma col·lectiva.

Procediment:

- PAS 0: Fer bona una bona introducció i crear un clima de cura i respecte. Parlar de la relació amb el cos no és fàcil.
- PAS 1: Pengem el pòster a un lloc ben visible i a continuació explicar en què consistirà la dinàmica.

- PAS 2: Repartir qüestionari amb les següents preguntes:
  1. Pensa en alguna persona molt important per a tu. Després, digues tres coses que t'agraden d'aquesta persona. (Això serveix per a adonar-se que mai estimem a persones pel seu físic i a vegades pensem que agradem a la resta pel nostre físic. A més a més, quan més estimem a algú, més bonica ens sembla aquesta persona.)

2. Digues tres coses que t'agraden de tu i no tinguen res a veure amb l'aparença: Sovint ens és més fàcil trobar els nostres "defectes" que allò que se'ns dona bé. L'autoexigència és molt forta i posem l'altaveu allà on no brillem. És el primer pas per fer forta l'autoestima.
  3. Pensa cinc coses bones que ens permet el nostre cos que no tinguen a veure amb l'aparença. Explicació: Els nostres cossos són l'enllaç amb el món, ens permeten sentir, menjar, fer esport, el vent a la cara, les pessigolles, la sexualitat... Hi ha tantes coses per agrair que no acabaríem. Odiar el nostre cos és un patiment que no ens permet d'ell tal com és.
- PAS 3: Posem les respostes en comú, si el grup té dificultats en grup gran ho podem fer en xicotets grups. En cap cas s'obliga a ningú a compartir el que ha escrit si no vol. Fem una pluja d'idees de l'última pregunta i aprofitem ací el contingut sobre violència estètica, gordofòbia i la construcció de l'autoestima com a eina per a fer-hi front. L'autoestima es construeix col·lectivament.

A tenir en compte! La "gordofòbia" la poden patir les nenes, però també els nens, malgrat que els mandats de gènere siguen diferents i a les nenes se les exigisca un cos prim i als nens un cos musculat, la "gordura" està adreçada a ambdós cossos i, per tant, seran susceptibles de la mateixa discriminació. Ara bé, les exigències de bellesa normativa i la cosificació fan que la possibilitat d'engreixar siga una amenaça molt més gran per a nenes que per a nens.

Annex 14. Recurs Wungu

Wungu és un projecte coordinat pel grup de recerca ERDISC de la Universitat Autònoma de Barcelona durant els anys 2020 i 2021. Aquest interessant projecte conté una maleta d'activitats per a promoure la coeducació als centres educatius. És un gran recurs per tirar mà sempre que ho creguem adequat. A continuació s'adjunta l'enllaç

https://repositori.educacio.gencat.cat/bitstream/handle/20.500.12694/3629/maleta_activitats_promoure_coeducacio_centres_educatius_material_didactic_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Annex 15. Curtmetratge Bruna

<https://bit.ly/42dDBDc>

Annex 16. Infografia llenguatge inclusiu

GUIA DE LLENGUATGE NO SEXISTA

A. Formes Genèriques: Quan en un text fem referència a un nombre de persones indeterminades, que inclouen tant a dones com a homes, és preferible usar formes genèriques (comunitat, professorat, equip docent, etc.), per evitar l'ús del masculí com a genèric o l'ús sistemàtic de tots dos gèneres.

A.1 Noms col·lectius		A.2 Noms d'organismes i unitats administratives		A.3 Noms professionals		A.4 Mots genèrics	
En comptes de	És preferible	En comptes de	És preferible	En comptes de	És preferible	En comptes de	És preferible
Ciutadans	Ciutadania/societat	Alcalde	Alcaldia	Directius	Equip directiu	L'interessat	La persona interessada
Treballadors	Personal/plantilla	Regidor	Regidoria	Administratius	Personal administratiu	El sol·licitant	La persona sol·licitant
Funcionaris	Funcionariat/funció pública	Secretari	Secretaria	Metges	Cos mèdic	El beneficiari	La persona beneficiària
Empresaris	Empresariat	Gerent	Gerència	Infermeres	Personal sanitari	L'arrendatari	La part arrendatària
Consellers	Consell Executiu	Administrador	Administració	Tècnics	Personal tècnic	El demandant	La part demandant
Joves	Juventut/juvent	President	Presidència	Professors	Equip docent/professorat	Els contractants	La part contractant
Veïns	Veïnat/comunitat	Director	Direcció	Advocats	Advocacia		
Alumnes	Alumnat	Delegat	Delegació	Jutges	Judicatura		
Homes	Gent/humanitat població/les persones	Coordinador	Coordinació	Enginyers	Enginyeria tècnica		
Tots	Tot hom/tot el món tota la gent	Assessors	Consell Assessor	Botiguers	Col·lectiu de botiguers		
Electors	Electorat	Notari	Notaria				
Socis	Associació/agrupació	Distribuïdor	Distribució				
Membres	Col·lectiu	Tutor	Tutoria				
Voluntaris	Voluntariat	Psicòleg	Gabinet de psicologia				
Adolescents	Adolescència	Conserge	Consergeria				

Quan no és possible usar formes genèriques

B. Formes Dobles: Quan no és possible usar formes genèriques, podem fer servir les formes dobles. També les podem utilitzar per fer més èmfasi en un text. És interessant alternar les formes masculines i femenines (dones i homes, nens i nenes, etc...) i usar aquestes en detriment de les formes abreujades ja que el mot femení és sempre l'accessori.

Bibliografia: Guia de sensibilització i formació en igualtat d'oportunitats entre homes i dones, Fundación Mujeres. Mercat les diferències: la representació d'homes i dones a llengua (2005), Estèlia Lleó Casali

Cartes, sol·licituds, impresos, etc

En comptes de	És preferible	En comptes de	És preferible
Sr. / Sra	Nom i cognoms	El/la salutem	Us salutem
El/la sol·licitant	Nom i cognoms	Títulat/da	Títulació
Nascut/da	Lloc de naixement natural de	Filles dels alumnes	Filles de l'alumnat
Domiciliat/da	Domicili	Benvolgut/uda senyor/a	Benvolgut senyor, Benvolguda senyora,
Li comuniquen que	Us comuniquen que	Redactors	Redactat per
El convidem a	Us convidem	Affiliat	Amé afiliació

En comptes de	És preferible
Directius	Directives i directius Directius/ves
Administratius	Administratius i administratives Administratius/ves
Treballadors	Treballadores i treballadors Treballadors/es
Destinatari	Destinatàries i destinatàries Destinatàries/es

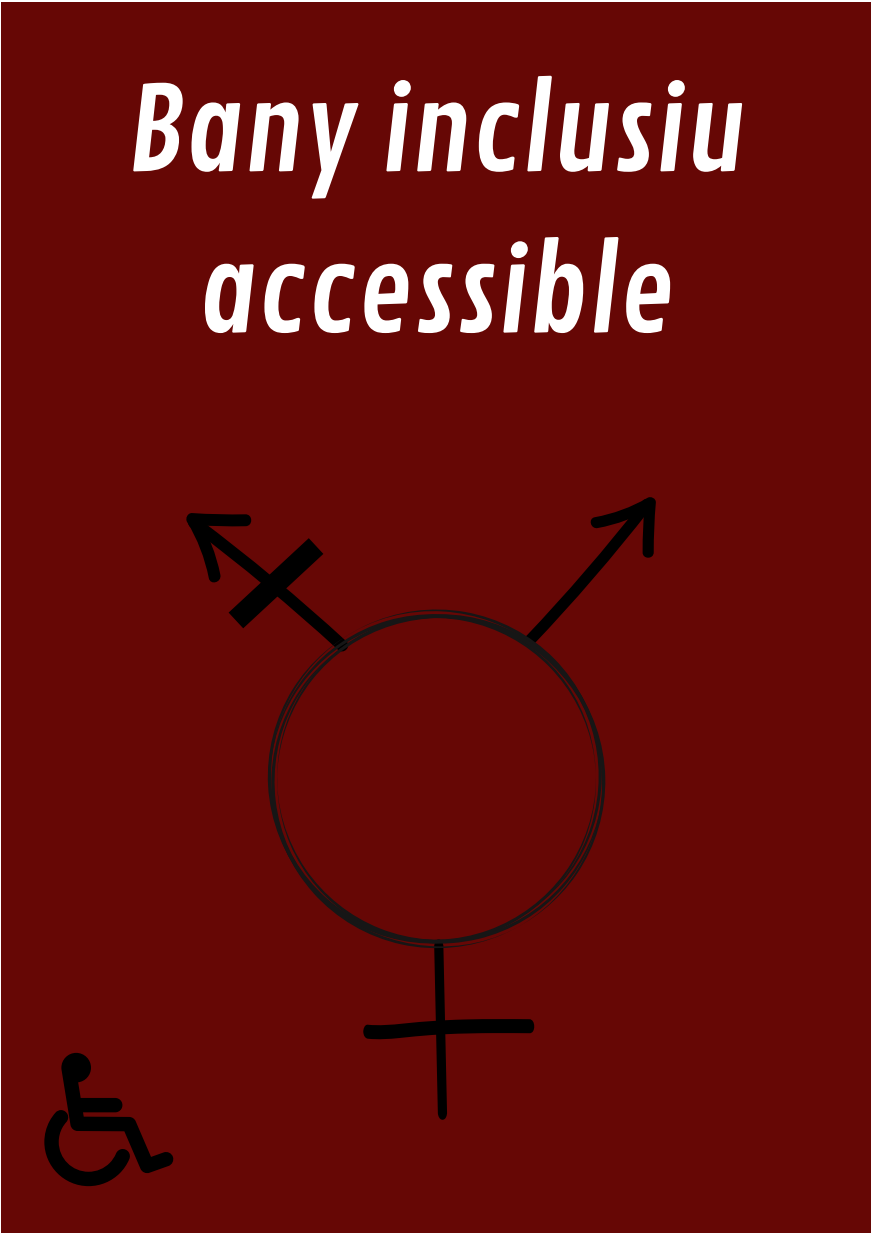
AJUNTAMENT DE CAMBRILS
 Polítiques d'igualtat

SOC
 Servei d'Ocupació de Cambrils

Unió Europea
 Fons social europeu L'ESS invertit en el teu futur

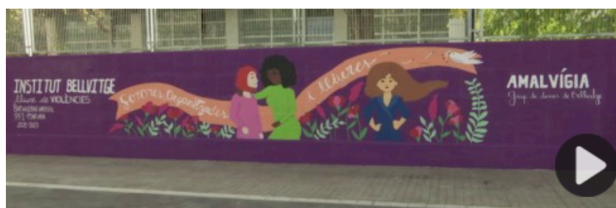
Desenvolupament Local

Diputació Tarragona

Annex 18. Mural vers l'educació lliure de violències masclistes

 societat | 25. 11. 2022

Un mural a Bellvitge commemora el 25N

Fet pels alumnes de l'Institut de Bellvitge i el Grup de Dones Amalvígia

Divendres 25N es commemora el Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones, i els alumnes de l'Institut Bellvitge, amb la col·laboració del Grup de Dones de Bellvitge Amalvígia han deixat la seva empremta amb un mural a l'entorn del centre.

Sores, organitzades i lliures. Aquest és el lema del mural que han pintat els alumnes del batxillerat artístic i del PFI de Pintura de l'Institut Bellvitge per commemorar el 25N, Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència envers les Dones. I ho han fet en col·laboració amb Amalvígia Grup de Dones de Bellvitge. "Les escoles i instituts és on més hem d'incidir", ha explicat Montse Villa, del Grup de dones de Bellvitge Amalvígia.

La iniciativa sorgeix de la comissió de coeducació de l'Institut, que en col·laboració amb entitats del barri, durant tota la setmana han organitzat activitats, tallers i xerrades per sensibilitzar l'alumnat i interpel·lar a la comunitat educativa. "Els centres educatius, com a agents de socialitzadors importantíssims, tenim el deure de treballar per la igualtat, des la coeducació, per erradicar el patriarcat", ha explicat Mercè Briones, referent de coeducació Institut Bellvitge.

Alumnes del centre han llegit un manifest en contra les violències masclistes per inaugurar aquest mural que ara ja forma part del barri.

Annex 19. Timbre

Cançó	Artista	Enllaç
I tu, sols tu	El Diluvi	https://bit.ly/3HwoLiS
Hay algo en mi	Miriam rodriguez:	https://bit.ly/3LOctF9
Ni una menos	Chocolate remix	https://bit.ly/40WhKyL
Que no que no	Rozalen	https://bit.ly/44oDma8
Les criades	Roba estesa	https://bit.ly/3VounSa
Malo	Bebe	https://bit.ly/3p0kKgg
Ella	Bebe	https://bit.ly/3p16La5
Soy yo	Bomba estereo	https://bit.ly/3ASkfY8
Ay mamá	Rigoberta bandin	https://bit.ly/44m3guY
Contigo	La otra	https://bit.ly/3p0BIR5

Annex 20. Exemple web d'apartat de coeducació

CLICKEDU | MOODLE | 961 232 900 | CORREU | 🔍 @ f t v

Escola Les Carolines

Inici Escola ▾ Etapes ▾ Serveis ▾ Actualitat Calendari ▾ Innovació ▾ Administració AFA Contacte

COEDU

Projectes europeus
Erasmus +
Coeducació

Carolines creativa: les
ARTS
OBN

El grup de treball en Coeducació de l'Escola Les Carolines, té com objectiu educatiu valencià. Aquests es basen en:

- Establir un model educatiu coeducatiu amb una valoració positiva
- Garantir un currículum complementat amb continguts i criteris de diversitat personal, així com a la perspectiva, d'identitat i expressió
- Seleccionar i elaborar materials curriculars i didàctics tenint en compte la situació de les dones des de la perspectiva cultural i històrica, que no és discriminatoris.
- Incorporar en la planificació dels òrgans de govern les actuacions que impliquen un espai escolar lliure de tot tipus de desigualtat o mecanismes de discriminació

Treball cooperatiu
ABP/APS
Fira Experimenta (ciències)
Proves Cangur (matemàtiques)
Intercanvis lingüístics/Certificació d'idiomes
Lliga de Debat

ncipis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu.
neixement, el respecte i la valoració de la diversitat.
els materials curriculars visibilitzen la diversitat i eliminen prejudicis sexistes i discriminatoris.
envolupament d'un model coeducatiu i un nou model educatiu.
bre criteris

Una Escola Coeducativa és aquella que realitza

Configuració de Cookies

Annex 21. Resultat Checklist als aularis

Nom de l'escola:

Data de l'observació:

Aquesta escola...	Sí	No	Observacions
1. Celebra, alemenys, dies asenyalats com el 25N i 8M amb accions feministes, lectures de manifest, pintades, etc. amb projecció d'incloure activitats de coeducació durant tot el curs des de les diferents matèries o projectes.	X		
2. Té una comissió de coeducació i persona referent.		X	
3. Té un punt lila a la biblioteca amb lectures feministes, cartells informatius, bústia de suggeriments o preocupacions, etc.		X	
4. En l'hora de lectura, se supervisa que no es realitzen lectures que promouen l'heteropatriarcat.		X	
5. Porta a terme formacions al professorat sobre coeducació i educació feminista.		X	No, però sí no inclou altres formacions, almenys una part.
6. Porta a terme formacions a l'alumnat sobre coeducació i educació feminista.		X	
7. Porta a terme formacions a les famílies sobre coeducació i educació feminista.		X	
8. Fa ús de llenguatge inclusiu en cartells, infografies, murals, publicacions, etc., del centre.	X		
9. Té un nombre equitatiu d'homes i dones en l'equip directiu i en altres departaments del centre.	X		
10. Disposa d'un pati inclusiu amb espais que promouen la participació de forma equitativa.		X	
11. Llibres de text de les matèries amb sensibilització (equitat pel que fa a les imatges, referents feministes en la matèria, etc.)		X	
12. Conté banys inclusius i opció a vestuari inclusiu.		X	
13. Disposa d'un títol amb cançons que no promouen el masclisme.		X	Alguna vegada sí. Però no molt freqüent
14. Conté un espai de coeducació en la plataforma de divulgació digital.		X	

Annex 22. Resultat Formulari a l'alumnat per la detecció de mancances en educació feminista

Formulari a l'alumnat per a la detecció i identificació de mancances en educació feminista des de la seua experiència.

Activitat 1. Respon i omple els buits:

- Anomena dos o tres ídols/es que siguen referents per a tu? (esportistes, actors, actrius, escriptors, escriptores, pintors, pintores...). *Benzema, Lola Indigo y Bad Bunny*
- Recordes a alguna persona que has estudiat durant la teua etapa escolar en les diferents matèries (Valencià, Castellà, Història, Matemàtiques, Educació Física...)? *Cristiano Ronaldo*
- Has sentit anomenar a algun inventor/ o autor/a que haja creat cap invent famós, com podria ser la bombilla, qualsevol teoria important, etc.? *Benizius*
- Completeu la frase: "Quan estem en temps de lecutra, Tots hem d'estar en silenci".
- Observeu les imatges i completeu les frases:

Ells estan jugant al parc.

Els xiquets estan jugant amb les bombolles.

Ells estan corrent per la marjal.

Formulari a l'alumnat per a la detecció i identificació de mancances en educació feminista des de la seua experiència.

Activitat 1. Respon i omple els buits:

- Anomena dos o tres ídols/es que siguen referents per a tu? (esportistes, actors, actrius, escriptors, escriptores, pintors, pintores...). *Messi, Quevedo, Alexia Putellas, Alcaraz*
- Recordes a alguna persona que has estudiat durant la teua etapa escolar en les diferents matèries (Valencià, Castellà, Història, Matemàtiques, Educació Física...)? *Bad Bunny*
- Has sentit anomenar a algun inventor/ o autor/a que haja creat cap invent famós, com podria ser la bombilla, qualsevol teoria important, etc.? *Pablo Alboran, Cristo Balalok*
- Completeu la frase: "Quan estem en temps de lecutra, Tots hem d'estar en silenci".
- Observeu les imatges i completeu les frases:

ells estan jugant al parc.

els xiquets estan jugant amb les bombolles.

ells estan corrent per la marjal.

Annex 23. Resultat pauta d'observació del material didàctic de 4t de Primària (llibre de Castellà, ed. SM)

Pauta d'observació dels materials didàctics (llibres, fulls de treball, fitxes, apunts, notes...).

Docent qui realitza l'observació: David Llidó

	Data d'observació: 4/5/23 Editorial o recurs: SM Matèria: Castellà	Total	%
Personatges:	Xiquets/es, homes/dones	122	
Personatges masculins	62	62	50,8%
Personatges femenins	60	60	49,2%
Presència de dissidents de gènere	0	0	0%
Homes amb nom propi	1	1	
Dones amb nom propi	1	1	
Protagonista home	12	12	
Protagonista dona	10	10	
Altres	/	/	
Observacions	En aquest llibre de Castellà de segon trimestre hi ha bastant igualtat entre personatges masculins i femenins quant al nombre de vegades que apareixen. En canvi, no apareix cap persona que no es pugui identificar amb home o dona		

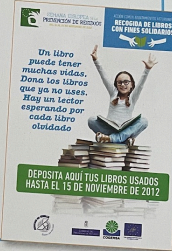
Ponte a prueba

6

Sumar nuestras fuerzas

A veces conseguimos nuestros objetivos sumando el esfuerzo de muchas personas, en vez de hacerlo todo solos. Por eso hay campañas que nos invitan a poner nuestro granito de arena.

- 1 Observa el cartel y contesta a las preguntas en tu cuaderno.
  - a) ¿Cuál crees que es la función del cartel?
  - b) Dar información.
- 2 ¿A quién quiere ayudar esta campaña?
- 3 ¿La campaña está organizada por una sola persona o por varias? ¿Cómo lo sabes?
- 4 ¿Qué piensas que representa la imagen? ¿Te parece adecuada? ¿Por qué?
- 5 ¿Cuándo se llevó a cabo esta campaña? ¿Qué había que hacer para participar?
- 6 ¿Podrías dejar tú ahora este libro de Lengua?

Tarea final Quién la sigue, la consigue

Ser constante y esforzarse cada día es imprescindible para alcanzar nuestras metas. Descubre cómo lo han hecho algunas figuras destacadas del deporte.

- 1 En grupo, elegid a una de estas personas e investigad sobre ella.

Teresa Perales

Julio Granda

¿Qué quería conseguir?	¿Qué dificultades logró superar?	¿Qué consiguió?
...	...	...

- 2 Organizad la información recogida en una tabla como esta.
- 3 Describid a la persona elegida utilizando al menos un adjetivo con cada uno de estos sufijos: -oso/-osa, -ivo/-iva, -able, -ante.
- 4 Haced un mural sobre vuestro personaje. Podéis poner el esquema, la descripción y también fotografías, dibujos o noticias.
- 5 Explicad a vuestros compañeros quién es el personaje y qué dificultades ha superado.

smSaviadigital.com VALORA LO APRENDIDO ¿Cómo has trabajado en esta tarea?

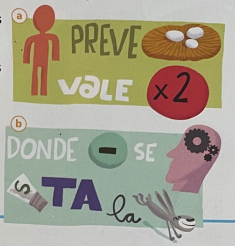
129

Ponte a prueba

Refranes al rescate

A veces nos enfrentamos a situaciones inesperadas que no nos habían ocurrido antes. Para esas ocasiones en las que no sabemos cómo actuar, el refranero puede ser muy útil.

- 1 Descubre los refranes que se esconden en estos jeroglíficos.
- 2 ¿En qué situación crees que pueden ser útiles estos refranes?
  - a) Para contar una historia.
  - b) Para dar consejos.
  - c) Para embellecer un poema.
- 3 Piensa en dos situaciones en las que puedes aplicar estos refranes.

Tarea final El camino más seguro

Cuando caminas por la calle tienes que prestar atención a los vehículos y personas que te rodea. Entre todos, elaborad un mural con consejos para mejorar la seguridad vial.

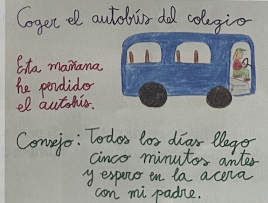
- 1 En equipo, escribid en un folio el camino que habéis seguido esta mañana para ir de casa al colegio. ¿Qué medios de transporte habéis utilizado? ¿Habéis pasado por alguna zona de mucho tráfico? ¿Qué hicisteis en los pasos de peatones?

Nota Podéis emplear formas compuestas para lo que habéis hecho esta mañana y formas simples para lo que hacéis más a menudo.

- 2 Haced una lista de obstáculos o peligros que encontráis en el camino y otra de consejos para evitarlos.

- 3 Elaborad un mural con estas listas. Después, poned un título atractivo y dibujos que representen algunos de los obstáculos y consejos que habéis elegido.

- 4 Poned en común vuestras ideas. ¿Cómo se puede mejorar el camino al colegio? ¿Todo el mundo respeta las señales y los semáforos?

smSaviadigital.com VALORA LO APRENDIDO ¿Cómo has trabajado en esta tarea?

Repasa la unidad

Organiza tus ideas

- 1 Completa en tu cuaderno este resumen de la unidad.

- Las palabras ******* son las que se pronuncian igual pero se escriben diferente y tienen significados distintos. Ejemplos: *******, *******.
- Haber y ser son verbos irregulares porque su ******* cambia en algunas formas de la conjugación. Ejemplos: *******, *******.
- Estar es ******* porque muchas de sus terminaciones son diferentes a la de los verbos ******* de la primera conjugación. Ejemplos: *******, *******.
- El verbo haber puede expresar la existencia de algo. En ese caso, siempre se escribe en ******* persona del singular. Ejemplo: *******.
- Se escriben con **h** todas las formas de los verbos haber, hacer, hallar, hablar, y habitar. Ejemplos: *******, *******, *******, *******.

Practica lo aprendido

- 2 Explica el chiste en tu cuaderno. Después, inventa otro chiste con palabras homófonas.

- 3 Cambia cada letra por la que va antes en el abecedario para encontrar las palabras ocultas. Después, escribe sus homófonas.

BZ   CBTUP   HPNEB   DBZBEP

- 4 Explica con tus palabras el significado de las palabras de la actividad anterior. Si lo necesitas, puedes buscar en el diccionario.

162

Annex 24. Resultat de l'anàlisi de personal del claustre pel que fa a gènere.

Pel que fa al nombre d'homes i dones al claustre de l'escola de pràctiques, cal dir que és equitatiu. A continuació s'adjunta les respostes a un formulari al professorat a diferents mestres, per a conèixer quines són les seues aptituds i coneixements sobre coeducació, feminisme i educació afectivosexual.

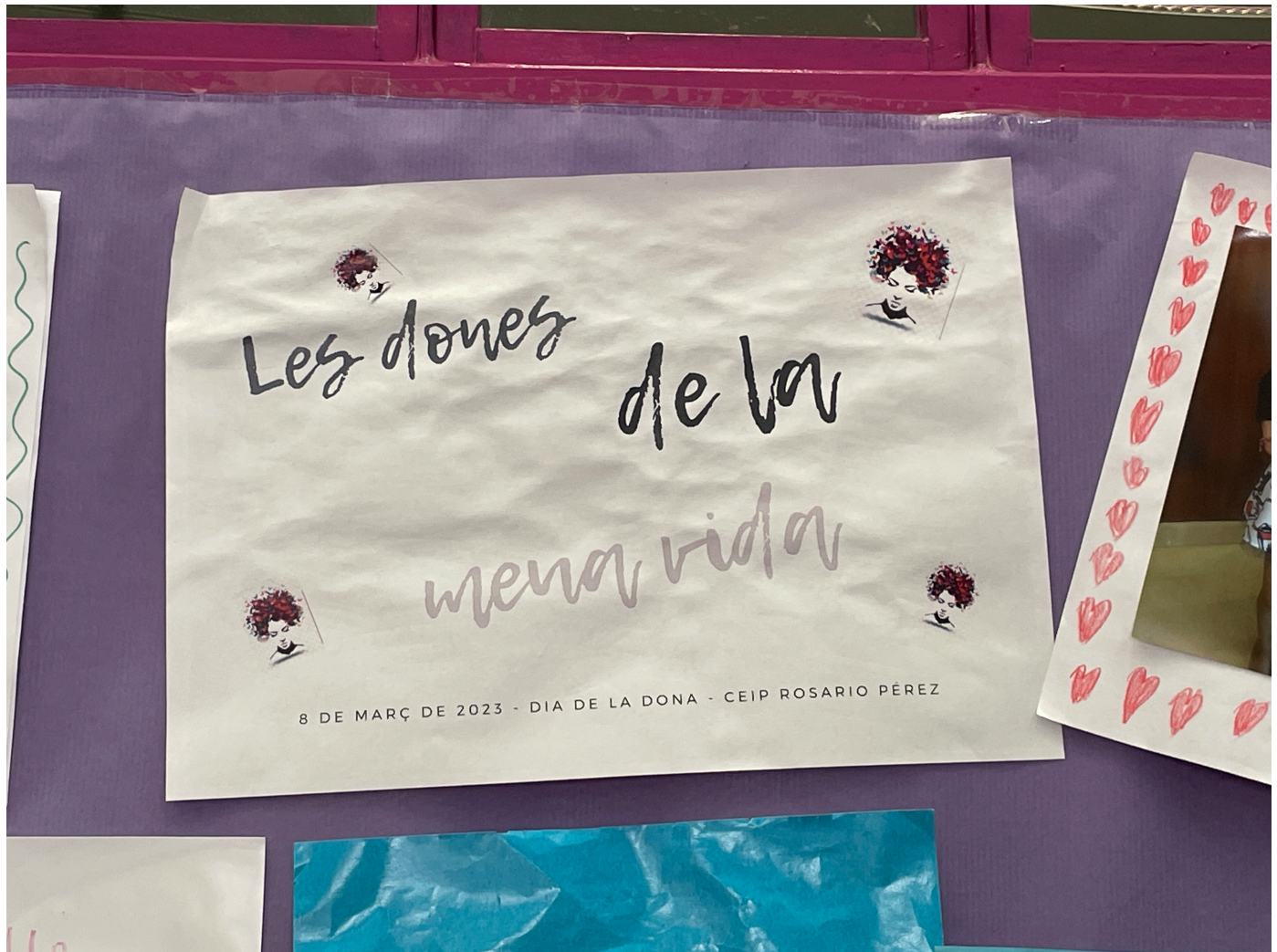
Docent: A.T

QUÈ FAIG COM A DOCENT?	Gens	Poc	Bastant	Molt	Observacions
Estic sensibilitzada o sensibilitzat vers la diversitat afectivosexual.				X	
Em sent preparada o preparat per tractar temes d'educació afectivosexual a l'aula.				X	
Em preocupe perquè el tracte de xiquets i xiquetes siga igualitari.				X	
Module les intervencions de l'alumnat a l'aula per garantir que tothom participe en igualtat de condicions.			X		
Em dirigisc a l'alumnat amb termes lingüístics lliures d'estereotips i prejudicis perll que fa al gènere.			X		
Done com a vàlides les diverses expressions i diversitat afectivosexual que hi ha entre alumnat del meu centre.			X		
Done visibilitat a una àmplia gamma de persones autores, il·lustradores, creadores, etc., de diferents orígens, identitats sexuals i experiències vitals en els diversos àmbits del coneixement, la cultura i el treball.			X		
Faig un tractament crític sobre els models de dones i d'homes derivats de la pressió social i dels mitjans de comunicació i les xarxes socials.		X			
Evite establir distincions entre models de dones i d'homes professionals i de la vida quotidiana (tasques de la llar, cures)			X		
Prenc consciència del meu rol com a referent per a l'alumnat, més enllà dels estereotips de gènere, en àmbits com: nous models de masculinitat, nous models de família, lideratges femenins, identitat i expressió de gènere, etc?			X		
Faig un tractament de l'objectiu 5 dels ODS (aconseguir la igualtat entre gèneres i apoderar a totes les dones i xiquetes) de manera transversal i específica en relació amb la meua àrea o matèria.		X			

Docent: J.L

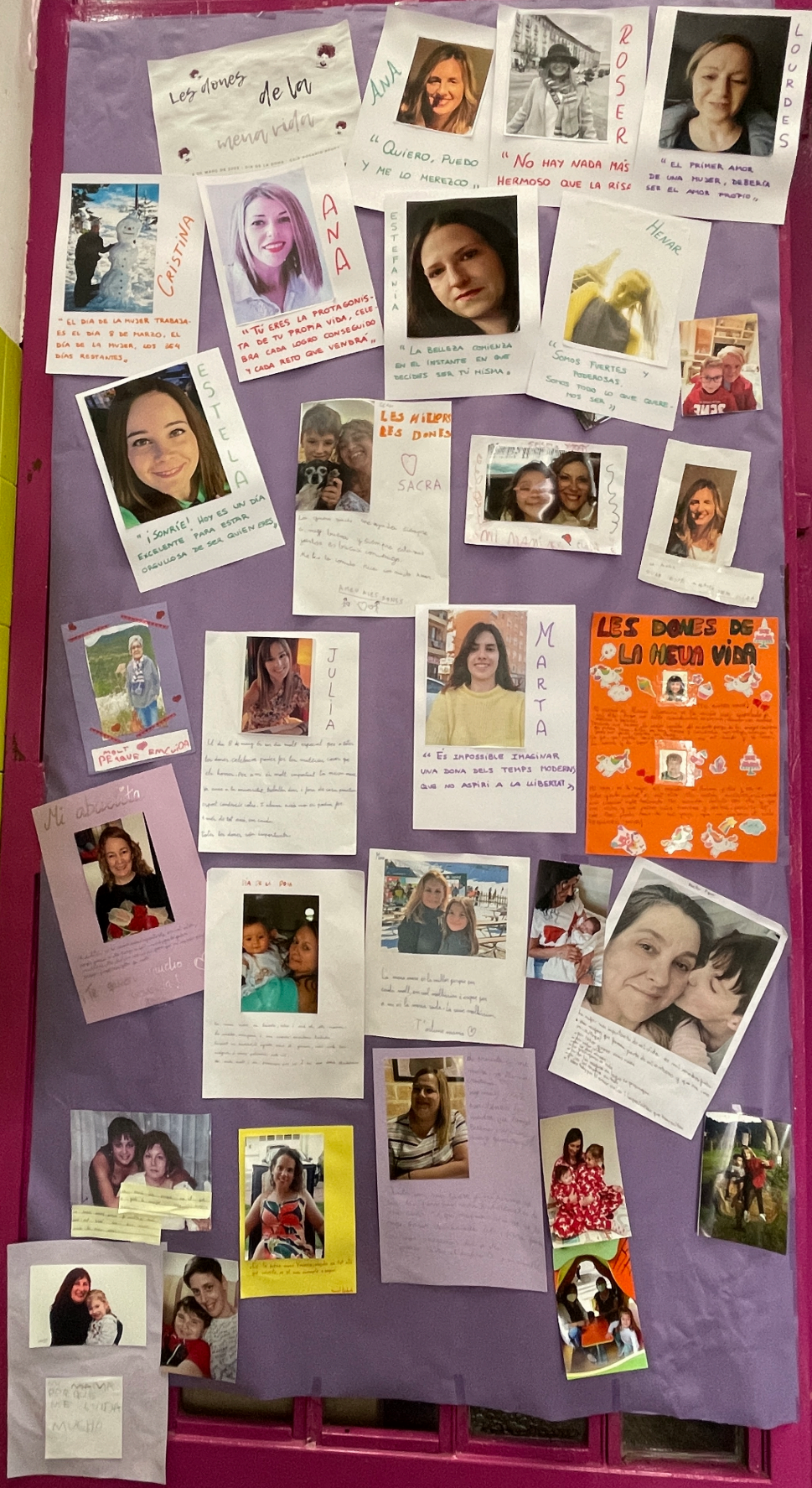
QUÈ FAIG COM A DOCENT?	Gens	Poc	Bastant	Molt	Observacions
Estic sensibilitzada o sensibilitzat vers la diversitat afectivosexual.			X		
Em sent preparada o preparat per tractar temes d'educació afectivosexual a l'aula.		X			
Em preocupe perquè el tracte de xiquets i xiquetes siga igualitari.				X	
Module les intervencions de l'alumnat a l'aula per garantir que tothom participe en igualtat de condicions.				X	
Em dirigisc a l'alumnat amb termes lingüístics lliures d'estereotips i prejudicis perll que fa al gènere.			X		
Done com a vàlides les diverses expressions i diversitat afectivosexual que hi ha entre alumnat del meu centre.			X		
Done visibilitat a una àmplia gamma de persones autores, il·lustradores, creadores, etc., de diferents orígens, identitats sexuals i experiències vitals en els diversos àmbits del coneixement, la cultura i el treball.		X			
Faig un tractament crític sobre els models de dones i d'homes derivats de la pressió social i dels mitjans de comunicació i les xarxes socials.		X			
Evite establir distincions entre models de dones i d'homes professionals i de la vida quotidiana (tasques de la llar, cures)				X	
Prenc consciència del meu rol com a referent per a l'alumnat, més enllà dels estereotips de gènere, en àmbits com: nous models de masculinitat, nous models de família, lideratges femenins, identitat i expressió de gènere, etc?		X			
Faig un tractament de l'objectiu 5 dels ODS (aconseguir la igualtat entre gèneres i apoderar a totes les dones i xiquetes) de manera transversal i específica en relació amb la meua àrea o matèria.		X			

Annex 25. Evidències a partir de l'activitat tutorial de 4t de Primària: Les dones de la meua vida

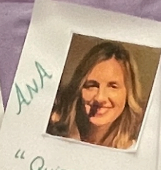

SALIDA
EIXIDA
EXIT

Les dones de la meua vida

"QUIERO, PUEDO Y ME LO MERECZO"

"NO HAY NADA MAS HERMOSO QUE LA RISA"

"EL PRIMER AMOR DE UNA MUJER, DEBERIA SER EL AMOR PROPIO"

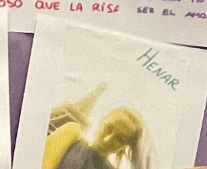
"EL DIA DE LA MUJER TRABAJADORA ES EL DIA 8 DE MARZO, EL DIA DE LA MUJER, LOS 364 DIAS RESTANTES"

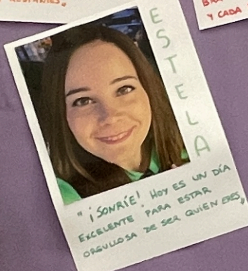
"TU ERES LA PROTAGONISTA DE TU PROPIA VIDA, CELEBRA CADA LOGRO CONSEGUIDO Y CADA RETO QUE VENDBRA"

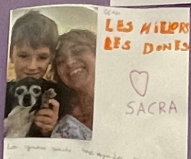
"LA BELLEZA COMENZAA EN EL INSTANTE EN QUE DECIDES SER TU MISMA"

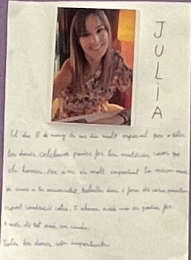
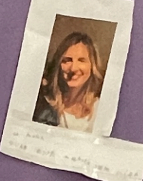
"SOMOS FUERTES Y PODEROSAS, SOMOS TODO LO QUE QUEREMOS SER"

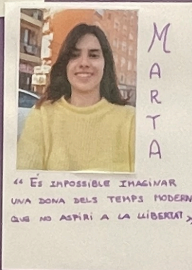
"¡SONRÍE! HOY ES UN DIA EXCELENTE PARA ESTAR OBLIVIOSA DE SOA QUIEN ERAS"

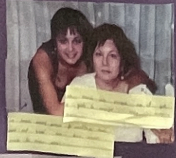
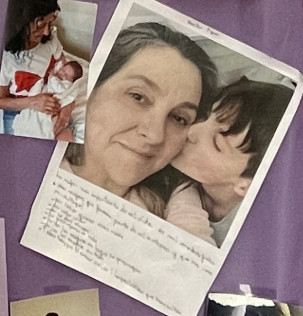
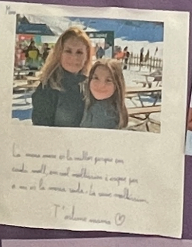
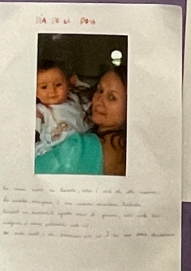
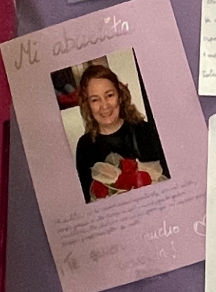
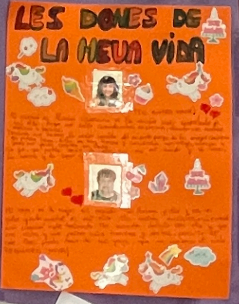
LES MILERS LES DONES

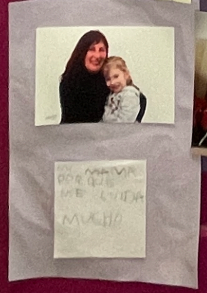
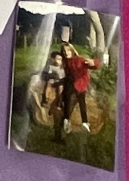
El día 8 de marzo es un día muy especial que celebra los logros y esfuerzos por las mujeres como por las personas que son el mundo. Celebrar el día de la mujer es una manera de recordar a todas las mujeres que han contribuido y contribuyen a la sociedad. Este día es una oportunidad para reflexionar sobre el rol de la mujer en la vida y en el mundo.

"ES IMPOSIBLE IMAGINAR UNA DONA DELS TEMPS MODERNS QUE NO ASPIRI A LA LIBERTAT"

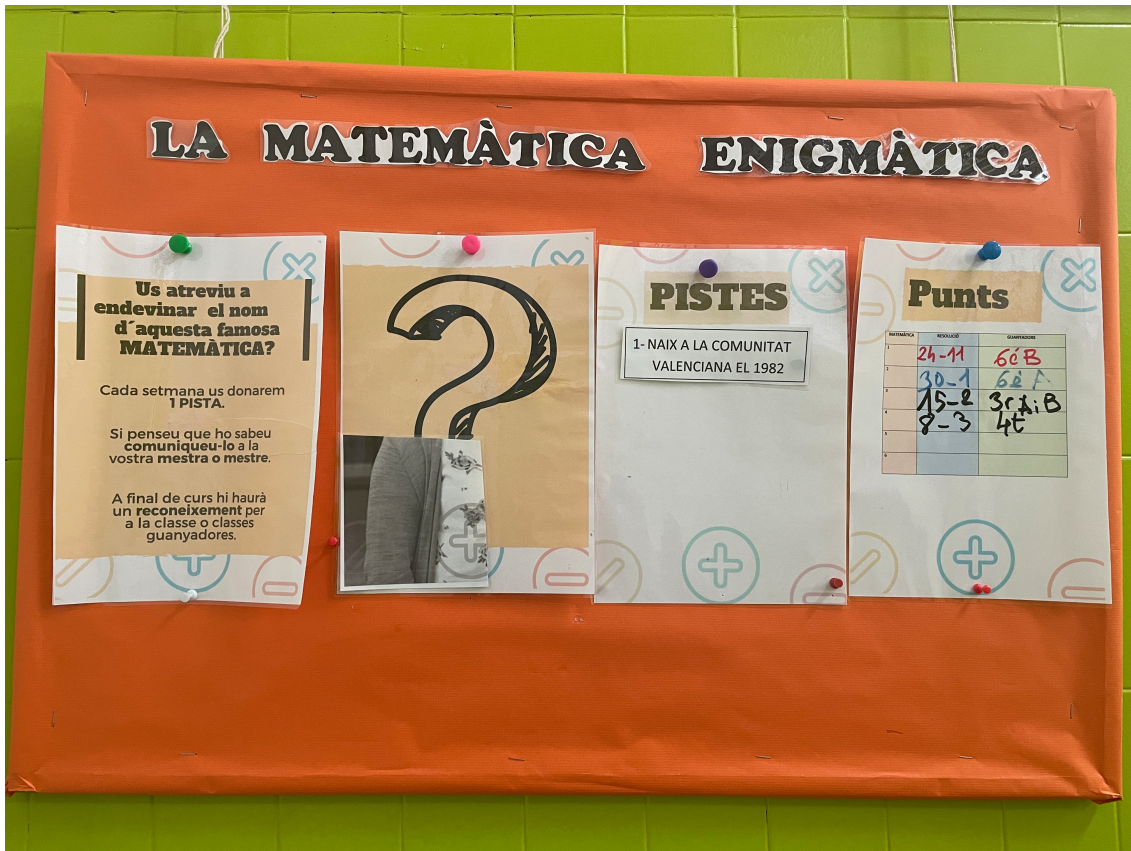

La mujer es la mujer porque su vida es una lucha constante y porque su vida es una lucha constante de ser mujer.

Annex 26. Evidències a partir de l'activitat de matemàtiques: La matemàtica enigmàtica

A final de curs hi haurà un reconeixement per a la classe o classes guanyadores.

CONEIXEM A...

Maria Antònia Cordero i Tordera va ser una mestra destacada en el camp de la matemàtica. Va ser una de les primeres dones a ocupar el càrrec de professora de matemàtiques a Catalunya. Va ser una pionera en la seva època i va contribuir a la formació de molts matemàtics catalans.

Hippàcia va ser una matemàtica grega que va viure al voltant del 200 dC. Va ser una de les primeres dones a ocupar el càrrec de matemàtica a Alexandria. Va ser una pionera en el camp de la matemàtica i va contribuir a la formació de molts matemàtics grecs.

Hedy Lamarr va ser una actriu i inventora estatunidenca. Va ser una pionera en el camp de la matemàtica i va contribuir a la formació de molts matemàtics estatunidencs.